

Tarih: Temmuz 2010

Millî Reasürans T.A.Ş.
adına sahibi

H. Hulki YALÇIN

İnceleme Kurulu
BAŞKAN

Barbaros YALÇIN
ÜYE

Hüseyin YUNAK
ÜYE

Ali N. YÜCEL
ÜYE

Feridun ÖZÜNAL
ÜYE

Güneş KARAKOYUNLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Y. Kemâl ÇUHACI

Basın Yayın Koordinatörü
Ebru FERAY

Dizgi
Ebru FERAY

Kapak Dizaynı
Umut SİLE

Renk Ayrımı
FİLMEVİ

Baskı
CEYMA MATBAASI
Matbaacılar Sitesi
Yüzyıl Mah. 4. Cad. No. 123
Bağcılar - İstanbul

Yönetim Yeri:
Merkez

Maçka Cad. 35
34367 Şişli / İstanbul

Tel : 0-212-231 47 30 / 3 hat
E-mail : reasuror@millire.com.tr
Internet : http://www.millire.com.tr

Yayın Türü: Yaygın süreli yayın

3 ayda bir yayınlanır.

**Dergide yer alan yazıların
içeriğinden yazı sahipleri
sorumludur.**

İÇİNDEKİLER

Küresel Finansal Krizin Sigorta Sektörüne Yansımaları	4
Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Reasürans Riski	16
Türk Sigorta Piyasasında Kâr Kaybı Uygulamaları	24
Şili Depremi - Kötü Başlayan Yıl	27
Portföy Sigortacılığı	33

Reasürör Gözüyle

Bir ülkede her kesimi belli ölçülerde etkileyebilen ekonomik kriz, doğal olarak sigortacılık sektörü üzerinde de olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Herşeyden önce, sigorta şirketlerinin prim gelirlerinde önemli bir azalmaya yol açarken, bu şirketlerin iş kabul politikalarında, prim gelirlerini artırmak uğruna, iyi kötü ayırt etmeksizin her türlü riskin üstlenilmesi gibi teknik açıdan doğru olmayan yaklaşımların benimsenmesine de neden olmaktadır. Sadece bu iki faktör dahi, kâra yönelik çalışan şirketlerin kârlılıklarına önemli darbeler vurmakta, devam etmesi durumunda, bazı şirketlerin faaliyetlerine son vermelerine dahi neden olabilecek bir tehdit olarak ortaya çıkmaktadır. Sayın Dr. Baturalp Pamukçu tarafından hazırlanmış, “Küresel Finansal Krizin Sigorta Sektörüne Yansımaları” adlı çalışmada, ekonomik krizin ülkemiz sigortacılık sektörü üzerindeki olumsuz etkileri rakamlara dayanılarak açıklanmıştır.

Bir sigorta şirketinin reasürans uygulamalarının, o şirketin belli bir faaliyet döneminde elde ettiği teknik sonuçları üzerinde çok önemli etkileri olmakta, kimi zaman şirketin varlığını dahi tehdit edebilecek boyutlara ulaşabilmektedir. Gerek üstlenilen risklerin şirketin sermayesine göre etkin bir şekilde reasüröre devredilmesi, gerekse riskin devredildiği reasürörlerin güvenilirliği gibi hususları kapsayan reasürans uygulamaları, her sigorta şirketi için önemli bir risk oluşturmakta ve sigorta şirketlerinin faaliyette buldukları ülkelerin mevzuatlarında ciddi bir şekilde ele alınmaktadır. Sigorta Denetleme Uzmanı Sayın Dr. Metin Sariaslan, “Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Reasürans Riski” adlı çalışmasında, reasürans riskini, ülkemizde yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde ve sermaye yeterliliği açısından incelemekte, riskin devredildiği reasürörün aynı sermaye grubunda olup olmaması, reasürörün derecelendirme notu ve reasürans anlaşmasının türü gibi kriterleri kullanarak vermiş olduğu örnek çalışmalarla konunun okuyucular tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Sigorta şirketleri bir taraftan ekonomik krizin doğrudan ve dolaylı etkileri nedeniyle prim kaybına uğrarken, diğer taraftan, bu aşırı rekabet ortamında var olabilmek amacıyla her türlü riski kabul etmelerinin yanı sıra, hiçbir teknik değerlendirme yapmaksızın sigortalılarına sağlamış oldukları ek teminatlar nedeniyle de, kendileri açısından son derece tehlikeli olabilecek sorumluluklar altına girmektedirler. Bu açıdan üzerinde durulması gereken en önemli konu “Kâr Kaybı” teminatlarıdır. Gerçekten de, çok ayrıntılı ve teknik değerlendirme yapılarak sigortalıya sunulması gereken Kâr Kaybı poliçeleri, piyasamızda tamamen rekabet avantajı yaratmak üzere verilmekte ve olası bir deprem durumunda meydana getirebileceği potansiyel olumsuz etkisi kesinlikle hesaba katılmamaktadır. 05 Nisan 2010 tarihinde Sigorta Tatbikatçıları Derneği tarafından düzenlenmiş olan, “Sigortacılıkta Rekabet, Fiyatlandırma ve Kârlılık” konulu panelde, sınırlı sayıda izleyici önünde yapılmış olan sunumda verilen ve bizce, sektör açısından çok önemli olan ayrıntılar, konunun bu yöndeki ciddiyeti dolayısıyla Dergimizin bu sayısında sektörümüzün dikkatine bir kez daha sunulmaktadır.

Dergimizin Yabancı Basından Seçmeler Bölümünde ise, bu yıl içinde yaşanan ve Şili’de çok büyük hasara neden olan deprem ve Avrupa’daki diğer doğal afetlerin reasürans piyasaları üzerindeki etkilerini konu alan makale ile piyasamızda da gelişmekte olan, portföy sigortacılığının yurt dışı uygulaması hakkında yazılmış olan makalenin çevirileri yer almaktadır.

Küresel Finansal Krizin Sigorta Sektörüne Yansımaları

Özet

Günümüzde sigorta pazarında yapılan araştırmalar ağırlıklı olarak sigorta şirketlerindeki başarısızlığı ve bunun nedenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sigorta şirketlerinin temel başarısızlık nedenleri olarak; yüksek tazminat ödenmesini gerektiren hasarların artması, risklerin fiyatlandırılmasında yapılan hatalar sonucu düşük prim miktarları belirleme, hasarlar için ayrılan karşılıkların yetersiz oluşu, yönetim zafiyeti, kriminal eğilimler ve suistimaller, hızlı ve kontrolsüz büyüme, yeni ürün, bölgelere açılım, reasürans programları ve son olarak küresel finansal krizin yansımaları olarak belirlenebilmektedir.

Sigorta ürünlerinin fiyatlandırılmasında kullanılan hatalı modeller, finansal krizin etkileri ile birleşince yetersiz prim gelirlerine neden olmakta, böylece başarısızlık riski ivme kazanmaktadır. Yüksek hasar ödemelerine yol açma potansiyeli olan risklerin sınırlandırılmaması ve belirli risklerdeki yoğunlaşma, şirketlerin finansal güçlüklerle karşılaşmalarına yol açmaktadır. Bütün bu sektörel ve iç yönetsel stratejilerin dışında, yaşanan küresel krizin sigorta sektörüne talep daralması, dolayısı ile prim üretimi ve diğer teknik sonuçlara olumsuz olarak yansımaları bu çalışmaya konu edilmiş ve küresel krizin sigorta sektörüne etkileri ele alınmıştır.

Giriş

Finansal piyasalardaki küreselleşme sonucu artan rekabet ortamında sigorta şirketlerinin farklı ülkelerde faaliyet göstermeleri, yeni risklerle karşılaşmalarına yol açmıştır. Öte yandan, değişen çevre şartları sigorta şirketlerini daha yüksek bir sermaye ile çalışmak zorunda bırakmıştır. Sigorta şirketlerinin artan sınır ötesi işlemleri yeni risk türleri ile karşılaşmalarına yol açmakta, bu da etkin değerlendirme yöntemlerine ve saydamlığa duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Hızlı büyüme ve yayılma stratejisi, sigorta şirketlerinin tecrübeli olmadıkları alanlarda da faaliyet göstermeleri sonucu sermaye yapılarını tehdit eden risklere yol açabilmektedir. Bu yüzden koruyucu önlemlere ihtiyaç artmaktadır. Piyasadaki varlıklarını kriz ortamında da sürdürebilmeleri için şirketlerin istatistikî verileri kullanarak fiyatlandırma çalışmaları ve özellikle prim gelirlerini artırabilmek için farklı modeller kullanmaları önem taşımaktadır.

Ülkemizde sigortacılık sektörü, 2001 yılında yaşanan finansal krizden sonra sürekli yüksek oranlı büyüme göstermiştir. Bununla birlikte küresel mali kriz ve bunun ekonomiye yansımalarının da etkisiyle, 2008 yılının son aylarında daralma başlamış ve 2008 ile 2009 yıllarında büyüme, enflasyon oranının altında kalmıştır. 2008 yılında dünyada başlayan küresel krizden bütün finans sektörleri etkilenmiştir. Ancak, krizin ülkemiz sigortacılık sektöründeki etkisi sınırlı kalmıştır. Üretim üzerinde

daha fazla etkili olan kriz nedeniyle sektörün yedi yıldır devam eden büyüme trendi sona ermiş ve enflasyon oranının altında prim üretim artışı sağlanmıştır.

1. Kriz Kavramı

Kriz, sosyal bilimlerde alanında çoğu kez “buhran” veya “bunalım” kelimeleri ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ekonomik kriz, mali kriz, finansal kriz, siyasi kriz, hükümet krizi, ahlak krizi vb. kavramlara sadece günlük dilde değil, bilimsel terminolojide de çok sık rastlamaktayız.

Kriz, önceden bilinmeyen ya da öngörülemeyen bazı gelişmelerin makro düzeyde devlet, mikro düzeyde ise şirketleri ciddi olarak etkileyecek sonuçlar ortaya çıkarmasıdır. Sadece ani ve beklenmedik bir anda ortaya çıkan olumsuz gelişmeleri kriz olarak adlandırmak doğrudur. Kriz, bu açıdan beklenmedik biçimde ortaya çıkan “ciddi bir sorun” olarak düşünülmelidir. Rutin gelişmeler ve sorunlar “kriz” değildir. Krizin en önemli özelliği önceden tahmin edilemeyen ya da bilinmeyen bir anda ortaya çıkmasıdır. Krizlerin bir diğer özelliği bir bulaşıcı hastalık gibi yayılma etkisi göstermesidir. Herhangi bir organizasyonda ortaya çıkan bir kriz diğer sektörleri de etkisi altına alabilir. Ya da bir organizasyonda yaşanan krizler, bu organizasyonla ilişki içerisinde olan diğer organizasyonları da krize sokabilir. (Aktan, Şen, 2002:1)

Ekonomik Krizler

Ekonomik krizler; herhangi bir mal, hizmet, üretim faktörü veya döviz piyasasındaki fiyat ve/veya miktarlarda, kabul edilebilir bir değişim sınırının ötesinde gerçekleşen şiddetli dalgalanmalar olarak tanımlanabilir. Siyasal, ekonomik, teknolojik ve ekolojik alanlardaki hızlı değişim, ekonomik krizlerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Bunun yanı sıra, dünyada yaşanan hızlı ekonomik değişimler, bölgeselleşme, ekonomide serbestleşme, yeni oluşan büyük pazarlar krizlerin ortaya çıkması için daha kolay bir ortam yaratmaktadır. Özellikle sigorta pazarını doğrudan etkileyen katastrofik riskler; deprem, sel, kasırga, fırtına, iklim değişikliği riskleri ülke ekonomisinde kriz ortamı yaratabilir.

Finansal krizler ise, piyasanın verimli bir şekilde çalışmamasına ve dolayısıyla ekonomik faaliyetin şiddetli daralmasına yol açmaktadır. Faiz oranlarındaki yükselmeler, artan belirsizlik, para piyasasının bilançolar üzerindeki etkisi ve banka panikleri finansal krizi derinleştiren önemli etkenlerdir. Finansal Krizi, “hükümetin büyük hataları sonucunda finans piyasalarında yaratılan kargaşa ve panik havası” şeklinde tanımlayabiliriz (Parasız, 1996: 358). Finansal Krizler; “döviz ve hisse senedi piyasaları gibi finans piyasasındaki şiddetli fiyat dalgalanmaları veya bankacılık sisteminde geri dönmeyen kredilerin aşırı derecede artması sonucunda yaşanan ciddi ekonomik sorunlar” olarak da tanımlanabilir (Kibritçioğlu, 2001:9). Konuya ilişkin literatürde yer alan çalışmalara göre finansal krizlerin nedenleri şu şekilde gruplanabilmektedir:

- Makro ekonomik yapıda sürdürülemeyen istikrar,
- Yanlış seçim ve moral yapıdaki bozulma,
- Finansal serbestleşme,
- Sürü psikolojisi,
- Sürdürülemez borç dinamiği,
- Verimsiz kamu varlığı,
- Yatırımları cazip olmaktan çıkaran finansal ve bürokratik sorunlar,

- Üretim-tüketim dengesizliği,
- Değişime direniş.

Finansal krizlerin sigorta pazarına yansımaları, aktif varlıkların fiyatlarında oynaklıktan kaynaklanan mali kayıp olasılıklarını ortaya çıkarmaktadır. Oluşan piyasa riskinden fiyatı piyasada belirlenen aktifler etkilenmektedir. Oluşan risk grubu aşağıda belirtilen sebeplerden kaynaklanabilir (Bölükbaşı, Pamukçu, 2009).

- Faiz Oranı Riski: Faiz oranının oynaklığı sonucu kayba uğrama olasılığı.
- Hisse Senedi ve Aktif Riski: Hisse senedi ve diğer aktiflerin piyasa fiyatlarındaki dalgalanmadan dolayı kayba maruz kalma riskidir.
- Kur Riski: Kurdaki değişmeden dolayı, kura dayalı yükümlülükler ile kura dayalı aktiflerin değerinde meydana gelen değişikliklerden dolayı kayba uğrama ihtimali.
- Temel Risk: Yatırım geliri sağlayan araçların kredi kalitelerinin, likiditesinin ve vadesinin uyum içinde olmaması riski.
- Yeniden Yatırım Riski: Yatırıma yönlendirilen fonların beklenen düzeyin altında getiri sağlaması durumunu ifade etmektedir.
- Konsantrasyon Riski: Gerek coğrafi alan, gerekse sektörler de dâhil olmak üzere yatırımların belirli bir alanda yoğunlaşmasından kaynaklanabilecek zarar etme ihtimali.
- Aktif Pasif Karşılama Riski: Gerek faiz oranları, gerekse enflasyon gibi sebeplerle aktifin pasifi karşılama ortada çıkabilecek dalgalanmalar bu gruba dâhil edilmektedir.
- Bilanço Dışı Risk: Bilanço içinde yer almayan ancak sorumluluk oluşturan yükümlülüklerin değerinde meydana gelen değişikliklerle mali kayıp olasılığının ortaya çıkma durumunu ifade etmektedir.

Krizin etkisi ve ekonominin yapısı sonucu ortaya çıkan riskler sigorta sektörünü etkilemekte ve çoğu sigorta şirketi bu riskleri kontrol altına alamamaktadır. Söz konusu riskler sigorta sektörü dışındaki faktörlerin belirlediği ve şirketleri etkileyen risklerdir. Pazarlama stratejileri, prim politikaları, yeni ürün geliştirme ve dağıtım kanallarının çeşitlendirilmesi ile pazar değişim riskinin etkileri azaltılabilmektedir. (Berk, 2005:56) Sigorta şirketleri bu riskleri kontrol altına alabilmek için alternatif yöntemler geliştirebilmektedir.

2. Türk Sigortacılık Sektöründe Teknik Göstergeler

Küresel krizin sigorta sektörüne etkilerini incelemede, öncelikle prim gelirlerini ele almak önem taşımaktadır.

Primler

Toplam prim üretimi grup ayırımında incelendiğinde, hayat dışı sigorta şirketlerinin toplam üretim içindeki ağırlığının yıllar itibarıyla artış gösterdiği ve 2004 yılında %78 iken, 2007 yılında %84'e yükseldiği görülmektedir. Buna karşılık, 2009 yılında hayat şirketleri prim üretimi %10 oranında artarken, hayat dışı şirketlerinin prim artış hızı %4,1'de kalmış, dolayısıyla hayat dışı şirketlerinin üretim içindeki ağırlığı %82,2'ye gerilemiştir.

2009 yılı hayat dışı prim artış oranı, ülkemizde aynı yıl sonunda %6,53 olarak açıklanan TÜFE

ve %5,93 olarak açıklanan ÜFE yıllık enflasyon oranlarının altında kalmıştır. Bu durumun başlıca sebebi, yurt dışında finans sektöründe başlayıp, reel ekonomiyi de etkileyen ve son 40 yılın en büyük küresel krizi olduğu ifade edilen krizin etkilerinin, 2008 yılı sonlarından başlayarak ülkemizde de görülmeye başlanmış olmasıdır. (Tablo 1)

Tablo 1: Prim Üretimini Dağılımı (Milyar TL)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hayat Dışı Şirketler	5,3	6,3	8,0	9,2	9,8	10,2
Direkt Primler	5,1	6,2	7,8	9,0	9,6	10,0
Endirekt Primler	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Hayat/Emeklilik Şirketleri	1,5	1,5	1,7	1,7	2,0	2,2
Direkt Primler	1,5	1,5	1,7	1,7	1,9	2,1
Endirekt Primler	0,00	0,00	0,00	0,01	0,02	0,06
Toplam Prim Üretimi	6,8	7,8	9,7	10,9	11,8	12,4

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

Sigorta şirketleri tarafından 2009 yılında 33,9 milyon adet poliçe tanzim edilmiş ve 2,2 milyon adet bireysel emeklilik sözleşmesi akdedilmiştir. Bu rakamlar, poliçe sayısında bir önceki yıla göre %3,3, sözleşme adedinde ise bir önceki yıla göre %15,8 oranında artış olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, sektörün varlık toplamı da bir önceki yıla göre %6,4 oranında azalış göstermiş ve 26,1 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler, prim üretiminin reel olarak düşmesine paralel bir şekilde sektör varlıklarının da azalış eğilimine girdiğini göstermektedir.

Sigortacılık sektörünün ülke ekonomileri için önemini gösteren kriterlerden biri verilen teminat tutarıdır. 2009 yılında ülkemizde sigorta şirketleri tarafından toplam 26.269 milyar TL teminat verilmiştir. Bu tutar GSYİH’nin yaklaşık 28 katıdır ve sigortacılık sektörünün ülke ekonomisi için önemini göstermektedir. Tablo 2’de bu ilişki ele alınmaktadır.

Tablo 2: Sigorta ve Bireysel Emeklilik Sektörüne İlişkin Büyüklüklerin GSYİH'e Oranı (Milyar TL)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sigortacılık Sektörü Teminat Toplamı	7.813,0	7.186,5	9.472,6	11.910,8	22.676,5	26.268,9
Sigorta/Emeklilik Şirketleri Varlık Toplamı (*)	10,5	15,4	18,6	23,4	27,9	26,1
Sigorta Prim Üretimi	6,8	7,8	9,7	10,9	11,8	12,4
BES Fon Büyüklüğü	0,3	1,2	2,8	4,6	6,4	7,1
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)	559,0	648,9	758,4	843,2	950,1	953,9
Teminat Toplamının GSYİH’e Oranı	13,98	11,07	12,49	14,13	23,87	27,54
Varlık Toplamının GSYİH’e Oranı (%)	1,89	2,37	2,46	2,77	2,94	2,74
Prim Üretimini GSYİH’e Oranı (%)	1,21	1,20	1,28	1,30	1,24	1,3
BES Fon. GSYİH’e Oranı (%)	0,05	0,18	0,37	0,54	0,67	0,74

(*): Reasürans Şirketleri Dâhil.

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

Dünya sigortacılık sektörü ile ilgili 2009 yılı rakamları bu araştırma oluşturulurken halen yayınlanmadığı için 2008 yılı rakamları ele alınmıştır. Dünyada sigortacılık sektöründe 2008 yılında toplam 4.270 milyar ABD doları prim üretimi gerçekleştirilmiştir. Prim üretimi 2007 yılına göre Hayat branşında %1,99, hayat dışı branşlarda ise %5,55 oranında artış göstermiş ve sırasıyla 2.490 milyar ve 1.779 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. 2008 yılında dünya prim üretiminde sanayileşmiş ülkeler %88, gelişmekte olan ülkeler ise %12 oranında bir paya sahiptir. Gelişmekte olan ülkelerin payı bir önceki yıla göre bir puan yükselmiştir.

Kişi başı prim üretiminde hem sanayileşmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hayat dalı üretimi daha yüksek bir paya sahiptir. Bölgesel bazda değerlendirme yapıldığında ise Kuzey Amerika, Latin Amerika, Karayipler, Merkez ve Doğu Avrupa ile Orta Doğu ve Orta Asya'da hayat dışı branşların payının daha yüksek olduğu görülmektedir. (Tablo 3)

	Hayat	Hayat Dışı	Toplam
Sanayileşmiş Piyasalar	2.174,4	1.481,0	3.655,4
- Kuzey Amerika	1.855,6	2.133,2	3.988,8
- Batı Avrupa	2.022,4	1.186,8	3.209,2
- Sanayileşen Asya Ülkeleri	2.447,8	725,4	3.173,2
- Okyanusya	1.281,5	990,5	2.271,9
Gelişmekte Olan Piyasalar	47,4	42,0	89,4
- Güney ve Doğu Asya	47,0	18,5	65,5
- Latin Amerika ve Karayipler	68,5	107,3	175,8
- Merkez ve Doğu Avrupa	78,9	220,3	299,2
- Afrika	38,4	17,1	55,6
- Orta Doğu Merkez Asya	29,0	81,3	110,3
Dünya	369,7	264,2	633,9

Kaynak: Sigma Dergisi, 2008'de Dünya Sigortacılığı, No: 3/2009.

Türkiye, %0,21 pay ile 2008 yılı dünya prim üretiminde 88 ülke arasında 36. sırada yer almıştır. Prim üretiminin GSYİH'ye oranına göre 76. sırada yer alan Türkiye, kişi başına prim üretiminde 65. sıraya yükselmektedir. Kişi başı prim üretiminde Avrupa ülkeleri arasında bir değerlendirme yapıldığında ise Türkiye 35 ülke arasında 34. sıradadır. Tablo 4'de bu görülmektedir.

	Avrupa (*)	Türkiye (**)
Kişi Başına Prim Üretimi (ABD Doları)	2.043,9	116,1
Hayat	1.244,1	14,8
Hayat Dışı	799,8	101,3
Prim Üretimi / GSYİH	7,5	1,24

(*): Sigma Dergisi, 2008'de Dünya Sigortacılığı, No: 3/2009.
(**): Sigorta Denetleme Kurulu 2008 Yıl Sonu Verileri.

Tablo 5’de görüleceği üzere, 2008 yılında sanayileşmiş ülkelerde sigorta sektörü hem hayat hem de hayat dışı branşlarda küçülme göstermiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ise hayat ve hayat dışı branşlarda yüksek büyüme oranları görülmektedir. Her ne kadar küresel krizin etkisi, 2008 yılının son çeyreğinde daha yoğun olarak görülse bile bu yoğun etkinin gelişmekte olan sigorta piyasalarında gelişmiş ülkelerin piyasaları kadar olmadığı belirtilebilir.

	Hayat	Hayat Dışı	Toplam
Sanayileşmiş Ülkeler	-5,3	-1,9	-3,4
Gelişmekte Olan Piyasalar	14,6	7,1	11,1
Toplam	-3,5	-0,8	-2,0

Kaynak: Sigma Dergisi, 2008’de Dünya Sigortacılığı, No: 3/2009.

Ülkemiz sigorta sektörünü gelişmekte olan piyasalarda değerlendirdiğimizde küresel krizin yukarıda belirtilen etkilerinin benzer bir eğilim gösterdiğini belirtebiliriz. Türk Sigorta Sektörü, 2009 yılında hayat branşında %10 oranında nominal, %3’ler civarında reel büyümüş; hayat dışı branşlar ise %4,1 oranında nominal büyümüş fakat reel olarak %3 civarında küçülmüştür. Hayat ve hayat dışı branşlar prim üretim cirosunu toplam aldığımızda ise nominal olarak %5,1 bir büyüme, reel olarak ise %2 civarında bir küçülme gösterdiğini tespit etmekteyiz.

Ödenen Tazminatlar

Ödenen tazminatlar incelendiğinde, hayat dışı sigorta şirketlerinde ödenen tazminat tutarında 2004 yılına kıyasla 2009 yılında iki katından daha fazla bir artış olduğu, hayat/emeklilik şirketlerinde ise ödenen tazminatın sektör ödenen tazminatı içindeki payının 2004 yılında %31,5 ile en yüksek seviyeye ulaştığı, 2009 yılında ise bu oranın %17,3 olduğu görülmektedir. (Tablo 6)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hayat Dışı Şirketler	2,7	3,7	4,5	5,1	5,5	6,7
Direkt İşler Tazminatı	2,6	3,6	4,4	5,0	5,4	6,6
Endirekt İşler Tazminatı	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Hayat/Emeklilik Şirketleri	1,2	1,2	1,7	1,3	1,5	1,4
Direkt İşler Tazminatı	1,1	1,2	1,7	1,3	1,5	1,4
Endirekt İşler Tazminatı	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,03
Toplam Tazminat Ödemesi	3,8	4,9	6,2	6,4	7,0	8,1

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

Sigorta şirketleri, teminat altına aldıkları riskler için, aldıkları prim ile riskin gerçekleşmesi halinde ödedikleri tazminat arasında bir denge kurmak zorundadırlar. Hasar ile prim arasında

bir denge kurmak için, risklerin fiyatlandırmasını doğru yapmak ve sigortanın temel prensiplerinden biri olan “Büyük Sayılar Kanunu” gereği teminat verdiği riziko sayısını artırarak, hasar oranını, örnek kütleinin hasar oranına yaklaştırmak gerekmektedir. Büyük Sayılar Kanunu, rassal bir olayın gerçekleşme oranının, deneme sayısı arttıkça istikrarlı bir olasılık kazanacağını ifade etmektedir. Sigorta şirketinin gerçekleşmesi olası bir riske teminat verebilmesi için aynı riske maruz olan çok sayıda rizikoyu bir araya getirmesi gerekmektedir. Böylelikle Büyük Sayılar Kanunu’ndan yararlanılır.

Sigorta şirketleri, branşlar bazında hasar ve prim arasındaki ilişkiyi hasar/prim oranı ile hesaplamaktadır. Bu oran, sigorta şirketinin prim gelirleri ile ödeyeceği tazminatları karşılayacağı kısmını göstermektedir. Finansal yapısı güçlü, fiyatlandırmayı doğru yapmış sigorta şirketleri primleri ile tazminatları karşılayabilmelidir. Grup şirket ayırımında teknik göstergeler incelendiğinde, hasar/prim oranlarındaki dalgalı seyrin 2009 yılında yerini yükselişe bıraktığı görülmektedir.

Tablo 7: Sektör Kârlılık Göstergeleri

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hayat Dışı Şirketler						
Prim Konservasyon Oranı (%)	62,03	65,70	64,74	67,74	68,62	69,12
Hasar Konservasyon Oranı (%)	64,74	74,61	72,56	74,06	75,03	74,71
Hasar/Prim Oranı (%)	63,63	67,15	68,71	64,93	75,30	76,02
Tazminat Tediye Oranı (%)	69,00	70,03	68,00	66,04	60,63	61,01
Teknik Kârlılık (%)	7,28	2,51	0,50	2,58	4,38	1,04
Mali Kârlılık (%)	-2,17	3,43	3,53	3,57	4,14	1,54
Hayat/Emeklilik Şirketleri						
Prim Konservasyon Oranı (%)	90,80	92,52	91,38	92,38	91,95	93,41
Hasar Konservasyon Oranı (%)	91,14	94,02	94,74	92,83	93,25	98,42
Tazminat Tediye Oranı (%)	98,23	94,66	94,72	92,27	85,58	87,91
Hasar/Prim Oranı (%) (*)	79,42	85,12	84,47	80,78	91,16	90,21
Teknik Kârlılık (%)	18,40	2,53	8,68	12,46	4,92	5,99
Mali Kârlılık (%)	-11,51	12,50	9,38	11,64	13,56	14,82

(*): 2008 Yılı Hayat Branşı Dâhil

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

3. Branş Bazında Üretim ve Hasar Trendi

Hayat ve hayat dışı branş ayırımında yıllar itibarıyla direkt prim üretimi incelendiğinde, hayat dışı branşlarda artışın yavaşladığı, dolayısıyla toplam üretim içinde hayat branşının ağırlığının arttığı görülmektedir. 2009 yılında sektör prim üretiminin %82’si hayat dışı branşlara, %18’i ise hayat branşına aittir.

Hayat dışı branşlardan Hastalık/Sağlık, Kara Araçları, Kara Araçları Sorumluluk ile Yangın ve Doğal Afetler branşları toplamının prim üretimi içindeki ağırlığı %10’un üzerindedir. 2009 yılında hayat dışı prim üretiminin yaklaşık yarısı Oto Kaza Sigortalı’na (Kara Araçları ve Kara Araçları

Sorumluluk) aittir. Ancak, 2007 ve 2008 yılları ile karşılaştırıldığında, 2009 yılı sonunda Kara Araçları branşının toplam üretim içindeki ağırlığının önemli oranda düşmüş olduğu, buna karşılık Kara Araçları Sorumluluk branşında ise artış olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Direkt Primler ve Toplamdaki Payları (000 TL)

Branşlar	2006		2007		2008		2009	
	Prim	(%)	Prim	(%)	Prim	(%)	Prim	(%)
Hayat Dışı Toplam	8.089.781	85,38	9.370.359	87,56	9.995.306	86,47	10.203.984	82,05
Hastalık/Sağlık	948.629	14,38	1.162.983	12,41	1.288.068	12,89	1.087.421	10,66
Kaza	318.806	5,29	428.144	4,57	502.671	5,03	456.685	4,48
Kara Araçları	2.751.147	39,32	3.180.745	33,94	2.838.698	28,40	2.673.877	26,20
Hava Araçları	49.771	0,30	24.520	0,26	30.968	0,31	57.361	0,56
Su Araçları	62.946	0,88	71.473	0,76	99.183	0,99	112.79	1,11
Nakliyat	268.599	3,47	280.576	2,99	305.195	3,05	261.388	2,56
Yangın ve Doğal Afetler	1.503.288	20,28	1.640.536	17,51	1.784.112	17,85	1.928.922	18,90
Genel Zararlar	559.161	9,02	729.912	7,79	774.532	7,75	929.758	9,11
Kara Araçları Sorumluluk	1.398.984	19,50	1.577.887	16,84	2.006.607	20,08	2.249.445	22,04
Hava Araçları Sorumluluk	23.574	0,38	30.540	0,33	31.302	0,31	47.239	0,46
Su Araçları Sorumluluk	0	0,00	0	0,00	266	0,00	374	0,00
Genel Sorumluluk	150.933	2,25	181.794	1,94	226.190	2,26	251.983	2,47
Kredi	8.310	0,16	13.078	0,14	34.558	0,35	28.436	0,28
Emniyeti Suistimal	0	0,00	0	0,00	464	0,00	16.825	0,16
Finansal Kayıplar	20.480	0,25	20.460	0,22	40.080	0,40	65.452	0,64
Hukuksal Koruma	25.152	0,34	27.711	0,30	32.413	0,32	36.028	0,35
Hayat Branşı Toplam	1.384.749	14,62	1.330.697	12,44	1.564.374	13,53	2.231.987	17,95
Toplam	9.474.530	100	10.701.056	100	11.559.680	100	12.435.971	100

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

Direkt işlere ilişkin ödenen tazminatlar incelendiğinde, yıllar itibarıyla değişim göstermekle beraber, hayat branşının ödenen tazminatlar içindeki ağırlığının, toplam prim üretimi içindeki ağırlığına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Prim üretimindeki dağılıma paralel şekilde hayat dışı branşlardan Hastalık/Sağlık, Kara Araçları ve Kara Araçları Sorumluluk branşlarının ödenen tazminat içindeki ağırlığı %10’un üzerindedir. 2009 yılında hayat dışı branşlara ait ödenen tazminatların %61,3’ü Oto Kaza Sigortaları’na ilişkindir.

Kara Araçları branşının, gerek prim üretimi içindeki gerek ödenen tazminat tutarı içindeki payında yıllar itibarıyla azalış olmakla beraber, ödenen tazminattaki payı her yıl için prim üretimindeki payının üzerinde gerçekleşmiştir. 2009 yılında hayat dışı branşlar prim üretiminin %26,2’si bu branşa ilişkin iken, bu oran ödenen tazminatlarda %36,7’ye çıkmaktadır. Buna karşılık, Yangın ve Doğal Afetler branşının prim üretimi içindeki ağırlığı %19 iken ödenen tazminatlar içindeki ağırlığı %13’dür.

Tablo 9: Direkt İşler Tazminatı (000 TL)

Branşlar	2006		2007		2008		2009	
	Ödenen Tazminat	(%)	Ödenen Tazminat	(%)	Ödenen Tazminat	(%)	Ödenen Tazminat	(%)
Hayat Dışı Toplam	4.618.683	75,72	5.196.806	83,61	5.656.493	82,02	6.667.039	82,31
Hastalık/Sağlık	716.757	15,52	841.755	16,20	974.553	17,23	934.428	14,02
Kaza	45.708	0,99	63.576	1,22	69.174	1,22	79.761	1,20
Kara Araçları	2.108.322	45,65	2.169.669	41,75	2.267.123	40,08	2.443.060	36,64
Hava Araçları	4.274	0,09	1.437	0,03	2.153	0,04	24.970	0,37
Su Araçları	21.192	0,46	29.705	0,57	33.928	0,60	59.168	0,89
Nakliyat	97.543	2,11	86.395	1,66	118.353	2,09	103.293	1,55
Yangın ve Doğal Afetler	444.977	9,63	575.034	11,07	457.638	8,09	866.339	12,99
Genel Zararlar	248.222	5,37	284.368	5,47	299.317	5,29	383.510	5,75
Kara Araçları Sorumluluk	892.468	19,32	1.099.180	21,15	1.372.067	24,26	1.644.397	24,66
Hava Araçları Sorumluluk	1.077	0,02	1.106	0,02	9.719	0,17	4.179	0,06
Genel Sorumluluk	29.358	0,64	31.668	0,61	36.491	0,65	52.890	0,79
Kredi	2.739	0,06	3.982	0,08	7.615	0,13	61.859	0,93
Emniyeti Suistimal	0	0,00	0	0,00	459	0,01	2.916	0,04
Finansal Kayıplar	4.388	0,10	8.807	0,17	7.728	0,14	6.014	0,09
Hukuksal Koruma	1,66	0,04	125	0,00	177	0,00	255	0,00
Hayat Toplam	1.481.062	24,28	1.018.976	16,39	1.240.311	17,98	1.432.931	21,49
Toplam	6.099.744	100	6.215.782	100	6.896.804	100	8.099.970	100

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

Branşlar bazında 2006 ile 2009 yılları arasında direkt işlerden kaynaklanan tazminat ödemelerini incelediğimizde Kara Araçları branşı ile Kara Araçları Sorumluluk branşlarının hayat dışı toplam ödenen tazminat içinde en büyük paya sahip olduğunu görmekteyiz. Kasko Sigortaları ürününün büyük bölümünü oluşturduğu Kara Araçları branşı ile Kara Araçları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası yani Trafik ürününün oluşturduğu Kara Araçları Sorumluluk branşları 2009 yılında toplam ödenen tazminat içinde sırası ile %36,64 ve %24,66 olmak üzere toplam %61,3 paya sahiptirler. Aynı süre içinde bu iki branşın toplam üretimdeki payı da %48,24 olarak gerçekleşmiştir. Üretimde yüksek paya sahip olan bu iki branşın hasarda da bu oranlara sahip olması kaçınılmazdır. Türk Sigorta Sektöründe tüketicilerin sigorta taleplerinin ilk sırasında yer almakta olan Kasko ve Trafik sigorta ürünlerinin hasar frekansı yüksektir. Hayat dışı toplam içinde hem üretimde hem de ödenen tazminatlar içinde önemli yere sahip olan bu iki ürünün şirketlerin teknik kârlılıklarına katkısı da genellikle negatiftir. Türk Sigorta Sektörü’nün konsolide sonuçları ele alındığında görüleceği üzere 2009 yılında Kara Araçları ve Kara Araçları Sorumluluk branşları teknik zarar etmektedirler.

Branş Bazında Kârlılık Göstergeleri:

2009 yılında, hayat dışı sigorta şirketleri %1,04 oranında, hayat sigorta şirketleri ise %5,99 oranında teknik kâr etmiştir. Portföy içindeki ağırlığı toplam %21,04 olan Kara Araçları Sorumluluk

branşında %5,27 oranında teknik zarar edilmesi ve portföy içindeki ağırlığı %26,20 olan Kara Araçları branşında ise %13,84 oranında teknik zarar edilmesi, sektörün teknik kârlılığının düşmesi üzerinde önemli bir rol oynamıştır.

Tablo 10: Branşlar Bazında Hasar/Prim ve Teknik Kârlılık Göstergeleri				
Branşlar	2008		2009	
	H/P Oranı (%)	Teknik Kârlılık (%)	H/P Oranı (%)	Teknik Kârlılık (%)
Hayat Dışı Şirketler	75,30	4,38	76,02	1,04
Hastalık/Sağlık	82,71	5,10	91,81	-8,26
Kaza	21,06	50,20	24,86	44,10
Kara Araçları	81,62	1,86	89,87	-13,84
Hava Araçları	354,16	1,14	67,85	-1,07
Su Araçları	44,78	15,05	62,88	16,15
Nakliyat	48,78	27,88	36,75	37,05
Yangın ve Doğal Afetler	40,80	14,43	63,53	9,81
Genel Zararlar	71,35	11,43	57,24	8,21
Kara Araçları Sorumluluk	115,04	-28,36	83,73	-5,27
Hava Araçları Sorumluluk	1,76	-4,15	15,09	-0,35
Su Araçları Sorumluluk	41,38	5,81	127,20	15,21
Genel Sorumluluk	79,80	-2,95	80,46	28,32
Kredi	171,96	-39,04	105,00	-6,86
Emniyeti Suistimal	266,49	-47,76	32,85	3,58
Finansal Kayıplar	17,90	2,08	49,67	6,67
Hukuksal Koruma	1,63	65,76	4,12	57,15
Hayat/Emeklilik Şirketleri	85,58	4,92	90,21	5,99
Hastalık/Sağlık	90,06	-7,79	90,14	-
Kaza	48,98	4,17	49,32	-
Hayat	-	5,61	-	-

Kaynak: TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2008 ve T. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sektör İstatistikleri, 2009

Türk Sigorta Sektörü’nde üretim yapılan bütün branşların hasar/prim ve teknik karlılık sonuçlarını gösteren tabloyu incelediğimizde, üretimde ve ödenen tazminatlarında önemli paya sahip olan Kara Araçları branşı ile Kara Araçları Sorumluluk branşlarının konsolide sonuçlar üzerinde olumsuz bir sonuç doğurduğu açıkça görülmektedir. Sigorta şirketlerinin açmış oldukları hasar dosyalarının büyük bölümünü oluşturmakta olan Kasko ve Trafik sigorta ürünlerinin teknik sonuçlara yansımaları, genel teknik kârlılığı dolayısı ile şirketlerin bilanço kârlarını olumsuz olarak etkilemektedir.

Bu branşlarda görülen yüksek konservasyon oranları (Kara Araçları branşında %87,72, Kara Araçları Sorumluluk branşında %87,42) riskin büyük oranda reasüre edilmediğini ve şirketlerin konservasyonlarında kaldığını göstermektedir. Şirketlerin bu branşlarda yapmış oldukları kötü risk seçimi, rekabetten dolayı teknik hesaplamaya dayanmayan yanlış fiyatlandırma ve hasar maliyetlerinin yüksek olmasını sağlayan yanlış hasar yönetimi, negatif teknik sonuçlara yol açmaktadır.

Bu süreçlerin yanı sıra küresel ekonomik krizden dolayı yaşanan talep düşüklüğü ve satılan sigorta poliçesindeki azalış prim üretimini düşürmekte ama aynı oranda ödenen tazminat maliyetlerine yansımamaktadır. Bu gelişme de şirketlerin gelirlerini azaltarak, giderlerini arttırmakta ve teknik zararların oluşmasına yol açmaktadır. 2008 ve 2009 yılının rakamlarını yansıtan tabloya paralel olarak 2010 yılının ilk çeyreğinde de Kasko ve Trafik sigorta ürünlerinde teknik sektörel uygulamaların yanı sıra küresel krizin sektör üzerindeki etkisi ile konsolide sonuçlar reel bazda negatif olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç:

Küresel krizde, sigorta şirketlerinde likidite ve sermaye yeterliliği sorunu olmadığı için bankaların yaşadığı sorunlar yaşanmamaktadır. Bununla birlikte krizin yayılma özelliğinden dolayı sigorta şirketlerinin gelirleri olumsuz olarak etkilenmektedir. Sigorta sektörünün bankacılığa göre riskleri yönetmekte daha başarılı olduğu gözlenmektedir. Krizin etkisiyle sigorta şirketlerinin gelirlerinde oluşabilecek azalmanın sigorta şirketlerinin yükümlülükleri yıllara yayılmış olduğundan orta vadede dengeleneceği beklenmektedir. Sigorta şirketleri, "finansal ürünleri sigorta eden sigorta şirketleri" ve "geleneksel anlamda sigorta şirketleri" şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Krizin oluşturduğu sorunlar finansal ürünleri sigorta eden şirketleri etkilemektedir.

Türk Sigorta Sektörü 2009 yılında nominal bir oranda büyüme göstermesine rağmen reel anlamda bir küçülme yaşamıştır. 2010 yılı için ise yine nominal bir büyümenin gerçekleşeceği, bununla birlikte enflasyonla karşılaştırıldığında reel büyümenin sıfır veya çok düşük bir oranda negatif olacağı beklenmektedir.

Uluslararası finansal krizin sektöre etkileri şöyle ortaya çıkabilir: Sigorta şirketinin portföyüne bugünkü risklere maruz kalan finansal kağıtları alması durumunda bundan etkilenebileceği, sigortalan bazı kağıtların değerlerinde sorun olması halinde bu durumun sigorta şirketine etki edebileceği, son olarak da krizde piyasaların etkilenmesi nedeniyle sigorta pazarında küçülmeye yönelik bir durum oluşabileceği beklenmektedir. Hâlihazırda Türkiye'deki sigorta şirketleri piyasanın daralmasından dolayı etkilenmeye başlamıştır. Küresel krizde Türk Sigorta Sektörü'nde avantaj oluşturabilecek ve yatırım kararlarını kolaylaştıracak unsurlar da bulunmaktadır. Bu unsurlar:

- Yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin ülkemiz pazarına hızla girmeleri ve pazarda sahip oldukları payları arttırmaları,
- Türk sigorta sektörünün uzun vadede istikrarlı bir piyasa olması,
- Büyüme fırsatlarının olması,
- Avrupa'da üretkenlik oranı en yüksek pazarın ülkemiz olması,
- AB mevzuatına uygun sigortacılık mevzuatımızın olması,
- Coğrafi olarak büyük avantajlara sahip olunmasıdır.

Ülkemiz sigorta şirketlerinin sermaye yeterlilikleri ve mali bünyeleri T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın getirdiği düzenlemeler doğrultusunda yapılandırılmaktadır. Toplanan fonlar ilgili mevzuatın öngördüğü şekilde ve ağırlıklı olarak Türkiye'deki risksiz yatırım araçlarına yönlendirilmektedir. Bundan dolayı küresel krizin, Türk Sigorta Sektörü'nü doğrudan değil ancak dolaylı olarak ülke ekonomisinde yaratabileceği olumsuzluklar oranında etkileyeceğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte, şirketler tarafından teknik hesaplamalara dayandırılmadan yapılan rekabet, küresel krizin Türk Sigorta Sektörü üzerindeki negatif etkisini daha da arttırmıştır.

Küresel krizin Türkiye'deki ekonomik hayata yansımaları, şirketlerin prim üretimi potansiyellerini olumsuz yönde etkilemekte ve ekonomideki daralma sigorta piyasasına iş kaybı olarak yansımaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'deki sigorta şirketlerinin sattıkları ürünler incelendiğinde finansal risklerin sigortalılarına yönelik ürünler yaygın olmadığından küresel krizden dolayı oluşabilecek sigorta tazminat taleplerinin son derece sınırlı olabileceğini söyleyebiliriz.

Kaynakça

- Aktan, C.C., Şen, H., (2002/1), *Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri*, Yeni Türkiye Dergisi.
- Arıkan, Deniz, *Türkiye'de Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları*, İstanbul: Yaylacık Matbaası, 2006.
- Alantar, Doğan, "Küresel Finansal Kriz: Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme"
http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/81/Dogan_Alantar_Kuresel_Finansal_Kriz_Nedenleri_SonucLari_MFY81.pdf (05.09.2009)
- Berk, Niyazi (2005), *Sigorta Şirketleri için Sermaye Yeterliliği*, TSRSB Yayını, İstanbul.
- Bölükbaşı A, Pamukçu B, (2009), *Sigortanın Temel Prensipleri*, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- Eren, A., Süslü, B., (Eylül-Ekim 2001), *Finansal Kriz Teorileri Işığında Türkiye'de Yaşanan Krizlerin Genel Bir Değerlendirmesi*, Yeni Türkiye, Sayı: 41, Yıl: 7.
- Çakmur Yıldıztan, Dina, (2006), *Finansal Krizler Erken Uyarı Sistemleri*, Nobel Yayın Dağıtım.
- Pan European Insurance Forum, *Regulatory Consequences Financial Crisis, Insurance View*.
http://www.cea.eu/uploads/DocumentsLibrary/documents/1234432162_final-booklet-peif.pdf (Erişim Tarihi, 15.09.2009)
- Kibritçioğlu B., (2001), "Türkiye'de Ekonomik Krizler ve Hükümetler, 1969-2001", *Yeni Türkiye Dergisi, Ekonomik Kriz Özel Sayısı*.
- Parasız, İlker, (1996), *Kriz Ekonomisi*, Ezgi Yayınları, Bursa.
- Sigma, (2009) *World Insurance 2008: Life Insurance Premiums Fall in The Industrialised Countries, Strong Growth The Emergency Economies*, Swiss Re, No. 3.
- TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, (2008), *Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor*.
- Bank of International Settlements, *The Global Financial Crisis*, <http://www.bis.org/publ/arpdf/ar2009e2.pdf> (Erişim Tarihi: 15.9.2009)

Dr. E. Baturalp PAMUKÇU
Genel Müdür Yardımcısı
Türk Nippon Sigorta A.Ş.

Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Reasürans Riski

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte reasürans riskinin düzenlenme amacı, belirli kriterlerin dışında reasürörlere sigorta riski devrinin yapılması yoluyla oluşan karşı taraf riskine karşı sigorta şirketlerinin sermaye yapısının güçlendirilmesidir. Burada karşı taraf riski ise, bir reasüröre belirli bir oranın üzerinde risk devredilmesi, reasürörlerin belirli bir derecelendirme notu altında kalması ve topluluk içi bir reasüröre belirli bir oranın üzerinde risk devredilmesi durumunda söz konusudur. Böylelikle reasürans devirlerinin bir reasürörde yoğunlaşmaması, asgari derecelendirme notuna sahip reasürörlerle çalışılması ve topluluk içi reasürörlere fazla devir yapılmaması amaçlanmaktadır.

Derecelendirme faaliyetleri uygun görülen kuruluşlar ile bu kuruluşlar tarafından verilen ve Müşterliğimizca kabul edilen asgari notlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

A.M. Best Company Inc.	Fitch Ratings Ltd.	Moody's Investor Service Inc.	Standard&Poor's Corp.
A++, A+ (Çok Üstün)	AAA (Normal Üstü Güçlü)	Aaa (Normal Üstü)	AAA (Çok Çok Güçlü)
A, A- (Mükemmel)	AA+, AA (Çok Güçlü)	Aa1, Aa2, Aa3 (Mükemmel)	AA+, AA, AA- (Çok Güçlü)

Reasürörlere bu kuruluşların birkaçı tarafından farklı notlar verilmesi halinde, verilen en yüksek notun belirlenen asgari seviyenin üstünde olması yeterlidir. Türkiye'de faaliyette bulunan reasürans şirketlerinin derecelendirme notlarının ülke notunu aşmaması durumunda ülke notu A eştii sayılır. Reasürans riski hesaplaması, reasüröre devredilen toplam reasürans primi ile yapılır. Şöyle ki, yukarıdaki derecelendirme kuruluşları tarafından asgari nota göre derecelendirilen reasürörlere devredilen işler için 0.03, Türkiye'deki havuzlara devredilen işler için 0.00, bunun dışındaki dereceler için 0.120 risk katsayısı ile devredilen toplam reasürans prim tutarı çarpılır.

Örnek: Bir sigorta şirketinin reasürörlerine devrettiği primlerin asgari derecelendirme notunu haiz reasürörlere, asgari derecelendirme notunu haiz olmayan reasürörlere ve Türkiye'deki sigorta havuzlarına dağılımı aşağıda verilmiştir.

REASÜRÖR

Reasürans Riski (RR)	Toplam Tutar (TL)	Risk Ağırlığı	Risk Tutarı (TL)
Toplam Reasürans Devri			
Asgari Dereceyi Haiz Reasürörlere Devredilen Bölüşmeli, Bölüşmesiz ve İhtiyari Olmak Üzere Toplam Reasürans Primi (a)	29.000.000,00	0,030	870.000,00
Diğer Derecelere Sahip Reasürörlere Devredilen Toplam Reasürans Primi (b)	11.000.000,00	0,120	1.320.000,00
Türkiye’deki Havuzlara Devredilen Toplam Reasürans Primi (c)	4.000.000,00	0,000	0,00
Ara Toplam 1 (a+b+c)	44.000.000,00		2.190.000,00

Devredilen primler bu dağılıma göre risk ağırlığı oranı ile çarpılarak 2.190.000 TL kadar risk tutarı hesaplanmıştır.

Sigorta Havuzları

Sigorta şirketlerinin DASK, Tarsim ve Yeşil Kart sigorta havuzlarına aracılık ettikleri işlerde sigorta teminatı vermeleri söz konusu olmadığı için bu bölümde risk değerlendirmesine dâhil edilmemiştir. Ancak Fair Pool’una verilen işlerde ve tretelerden pay alınmasında risk devri söz konusudur, dolayısıyla bu bölümde risk değerlendirilmesi yapılmaması yanlış olacaktır. Örneğimizde sigorta havuzlarına devir şöyle olsun:

Fair Sigorta Havuzu	1.000.000
Tarsim Sigorta Havuzu	1.000.000
DASK	1.000.000
Yeşil Kart Sigorta Havuzu	1.000.000
Toplam	4.000.000

Yurtdışı bir sigorta havuzuna risk devri söz konusu ise, bu havuzun asgari derecelendirme notunu haiz olup olmamasına göre söz konusu tablonun ilk bölümünde birinci veya ikinci kategoride gösterilmelidir.

Sigorta Şirketinin Reasürans Teminatı Vermesi

Türkiye’de faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin bazıları diğer sigorta şirketlerine reasürans teminatı verebilmektedir. Uzmanlığımıza göre yürürlükteki mevzuatta sigorta şirketlerinin reasürans teminatı verip veremeyecekleri açık değildir. Buna rağmen eğer bir sigorta şirketi reasürans teminatı verirse, işin özünden hareketle sigorta şirketinin derecelendirme notunun değerlendirilmesinde, “Türkiye’de faaliyette bulunan reasürans şirketleri” için özel bir uygulama getiren 2009/6 sayılı Sektör Duyurusu dikkate alınarak, bu sigorta şirketinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kapalı Koasürans

Uygulamada, bir sigorta şirketinin sigorta sözleşmesinde üstlenmiş olduğu risklerin bir kısmı prim karşılığında başka sigorta şirketine veya sigorta şirketlerine ayrı bir sözleşme (protokol) vasıtasıyla devredilmektedir. Bu durumda ilgili sigorta sözleşmesindeki edimlerine ilişkin sadece sözleşmede imzası olan sigorta şirketi sorumludur. Sigortalı, sigorta şirketlerinin kendi aralarındaki bu ikinci sözleşmeden (protokolden) haberdar değildir. Yürürlükteki mevzuata göre koasürans anlaşması olmadığı halde uygulamada kapalı (gizli) koasürans olarak bilinen bu ikinci sözleşme aslında niteliği bakımından ihtiyari reasürans anlaşmasıdır. Bu itibarla, mevzuatta açık bir hüküm olmamakla birlikte kapalı koasürans kapsamında diğer sigorta şirketlerine devredilen primlerin reasürans riski hesaplamasına dâhil edilmesi gerekmektedir.

Fronting İşleri

Fronting, bir sigorta şirketinin, faaliyet izni olmayan bir ülkede teminat verebilmek için, müşterisine o ülkede faaliyet izni bulunan bir sigorta şirketi aracılığıyla poliçe düzenlettirmesi olarak tanımlanabilir. Fronting ilişkisinde üç taraf vardır: Sigortalı, sigorta şirketi ve frontier şirket. Frontier şirket, hukuken gerekli formaliteyi yerine getirmek için poliçe düzenler. Ancak riskin büyük bölümünü veya tümünü reasürans yoluyla asıl sigorta şirketine devreder, kendi üzerinde hiç risk tutmaz veya çok az tutar. Buna karşılık, sigorta şirketinden bir komisyon alır. Bu komisyon, frontier şirketin işlem masraflarını karşılar ve bir kâr marjı da içerir. Bazen de sırf prim üretimi göstermek için herhangi bir komisyon almadan sigorta şirketi bunu yapabilir.

Gerçekleşen hasarlar, sigorta şirketi tarafından, üstlendiği risk oranında karşılanır. Frontingin klasik reasürans işlemlerinden bir farkı, sigortalının aslında reasürör konumundaki sigorta şirketinin müşterisi olması, frontier şirketin sadece bir formalite nedeniyle devreye girmesidir. Buna karşılık, hasar durumunda hukuken müşteriye karşı frontier şirket doğrudan sorumludur. Reasürör konumundaki sigorta şirketinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi, frontierin sigortalıya karşı yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.

Fronting işleri ihtiyari işler içinde yer almaktadır. Mevzuatta açık hüküm olmamakla birlikte fronting işlerin de reasürans risk hesaplamasına dâhil edilmesi gerekir. Zira sigorta şirketi sigortalıya karşı sigorta sözleşmesi nedeniyle reasürörün sorumluluğunu yerine getirmemesi halinde sorumlu olacaktır.

Brokerlere Ödenen Komisyonlar ve Asistans Hizmetleri

Reasürans brokerlerine ödenen komisyonlar (brokerage) ile asistans hizmetleri için asistans şirketlerine ödenen tutarlar reasürans riski tablosuna dâhil edilmez. Hatta asistans şirketleri kendi risklerinin bir kısmını yurtdışına devretse bile bu durumun değişmemesi gerekir.

Bundan sonra bölüşmeli, bölüşmesiz ve ihtiyari reasürans anlaşma türüne 3 ana kategori içinde reasürörlerin topluluk içi şirket olup olmamasına ve asgari derecelendirmeye sahip olup olmamasına göre 3 alt kategoriye göre devredilen primlerin belirli bir oranı aşan kısımları aşağıdaki tabloya girilir. Reasürörlere devredilen primler, aşağıdaki kriterlere göre belirtilen oranların aşılması durumunda, aşan kısma isabet eden reasürans primi tutarı asgari derecelendirme notu bulunan reasürörler için 0,150; diğerleri için ise 0,300 risk katsayısı ile çarpılır. Bu örneğe göre şirketin reasürans risk hesaplaması sonucu toplam 4.123.749,99 TL ek sermaye ihtiyacı bulunmaktadır.

REASÜRÖR

Bölüşmeli Tretelerde Reasürörlere Yapılan Devirlerin Belirtilen Oranları Aşan Kısım	Toplam Tutar (TL)	Risk Ağırlığı	Risk Tutarı (TL)
Bölüşmeli Tretelerde Topluluk Dışında Yer Alan ve Asgari Derecelendirme Notu Bulunan Reasürörlere Beher Trete Bazında Yapılan Devrin % 60'ı Geçen Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (ç)	0,00	0,150	0,00
Bölüşmeli Tretelerde Topluluk İçinde Yer Alan ve Asgari Derecelendirme Notu Bulunan Reasürörlere Beher Trete Bazında Yapılan Devrin % 50'yi Geçen Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (d)	2.500.000,00	0,150	375.000,00
Bölüşmeli Tretelerde Topluluk İçi veya Topluluk Dışı, Asgari Derecelendirme Notu Bulunmayan Reasürörlere Beher Trete Bazında Yapılan Devrin % 15'i Geçen Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (e)	4.750.000,00	0,300	1.425.000,00
Ara Toplam 2 (ç+d+e)	7.250.000,00		1.800.000,00
Bölüşmesiz Tretelerde Reasürörlere Yapılan Devirlerin Belirtilen Oranları Aşan Kısım			
Bölüşmesiz Programlarda Topluluk Dışında Yer Alan ve Asgari Derecelendirme Notu Bulunan Reasürörlere Program Bazında Yapılan Devrin %60'ı Geçen Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (f)	100.000,00	0,150	15.000,00
Bölüşmesiz Programlarda Topluluk İçinde Yer Alan ve Asgari Derecelendirme Notu Bulunan Reasürörlere Program Bazında Yapılan Devrin %50'yi Geçen Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (g)	0,00	0,150	0,00
Bölüşmesiz Programlarda Topluluk İçi veya Topluluk Dışı, Asgari Derecelendirme Notu Bulunanlar Dışında Kalan Diğer Tüm Reasürörlere Program Bazında Yapılan Devrin %15'i Geçen Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (ğ)	200.000,00	0,300	60.000,00
Ara Toplam 3 (f+g+ğ)	300.000,00		75.000,00
İhtiyari İşlerde Reasürörlere Yapılan Devirlerin Belirtilen Oranları Aşan Kısım			
İhtiyari İşlerde Topluluk Dışında Yer Alan ve Asgari Derecelendirme Notu Bulunan Reasürörlere Yapılan Devrin Sigorta Bedelinin %60'ını Aşması Durumunda Aşan Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (h)	125.000,00	0,150	18.750,00
İhtiyari İşlerde Topluluk İçinde Yer Alan ve Asgari Derecelendirme Notu Bulunan Reasürörlere Yapılan Devrin Sigorta Bedelinin %50'sini Aşması Durumunda Aşan Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (ı)	16.666,66	0,150	2.499,99
İhtiyari İşlerde Topluluk İçi veya Topluluk Dışı, Asgari Derecelendirme Notu Bulunanlar Dışında Kalan Diğer Tüm Reasürörlere Yapılan Devrin Sigorta Bedelinin %15'ini Aşması Durumunda Aşan Kısımına İsbet Eden Reasürans Primi Topamları (i)	125.000,00	0,300	37.500,00
Ara Toplam 4 (h+ı+i)	266.666,66		58.749,99
Mali Bünye Yönetmeliğinin 15. Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan Oranları Aşan Kısım İçin Gerekli Olan Özsermaye (Ara Toplam 2 + Ara Toplam 3 + Ara Toplam 4)* %50 (j)			1.933.749,99
Reasürans Riski İçin Gerekli Özsermaye (RR) (Ara Toplam 1 + j)			4.123.749,99

Bölüşmeli Reasürans

Bölüşmeli reasürans anlaşmalarında “beher trete bazında” hesaplama yapılmalıdır. Örneğimizde sadece trafik ve kasko branşı için bölüşmeli reasürans anlaşması yapılmıştır. Bu branşlarda devredilen primlerin topluluk içi ve dışı ile asgari derecelendirme altında ve üstünde olmasına göre dağılımı şöyle olsun:

Trafik Kotpar Tretesi (Bölüşmeli)			
Reasürörler	Dev. Prim	Statüsü	Derecelendirme Notu
A Reasürörü	1.000.000	Grup Dışı	Asgarinin Üstünde
B Reasürörü	8.000.000	Grup İçi	Asgarinin Üstünde
C Reasürörü	1.000.000	Grup İçi	Asgarinin Üstünde
D Reasürörü	5.000.000	Grup Dışı	Asgarinin Altında
Toplam	15.000.000		

Kasko Eksedan Tretesi (Bölüşmeli)			
Reasürörler	Dev. Prim	Statüsü	Derecelendirme Notu
A Reasürörü	1.000.000	Grup Dışı	Asgarinin Üstünde
B Reasürörü	12.000.000	Grup İçi	Asgarinin Üstünde
C Reasürörü	2.000.000	Grup İçi	Asgarinin Üstünde
D Reasürörü	5.000.000	Grup Dışı	Asgarinin Altında
Toplam	20.000.000		

Bu branşta iki veya ikiden fazla eksedan tretesi mevcut olması durumunda her bir trete bağımsız ele alınmalıdır. İşleyiş farklı olsa bile kotpar ve eksedan anlaşmaların ikisi de oransaldır. Kotparda bütün poliçeler sabit bir oran üzerinden, eksedanda ise her bir poliçe farklı oranlar üzerinden reasürörlere devredilmektedir. Ancak reasürans risk hesaplanmasında poliçe bazında toplam risk üzerinden değil, trete bazında devredilen risk üzerinden bir devir oranı tespit edildiği için tretenin eksedan veya kotpar olmasının bir farkı bulunmamaktadır. Yani bir reasüröre eksedan tretesinde ne oranda prim verildiyse risk devri de aynı oranda olur. Özetle reasürans riski hesaplamasında bölüşmeli tretelerde eksedan - kotpar ayrımı yapılmasına gerek yoktur.

(ç) hesaplanması:

Topluluk dışında yer alan ve asgari derecelendirme notu bulunan reasürörlere beher trete bazında yapılan devrin %60'ı geçen:

“Trafik”te: $15.000.000 \times \%60 = 9.000.000$ TL

Trafik tretesinde bu tutarları aşan bir prim devri bulunmamaktadır.

“Kasko”da: $20.000.000 \times \%60 = 12.000.000$ TL

Kasko tretesinde bu tutarları aşan bir prim devri bulunmamaktadır.

REASÜRÖR

(d) hesaplanması:

Topluluk içinde yer alan ve asgari derecelendirme notu bulunan reasürörlere beher trete bazında yapılan devrin % 50'yi geçen:

“Trafik”te: $15.000.000 \times \%50 = 7.500.000$ TL

Trafik tretesinde B reasürörüne bu tutarı aşan 500.000 TL prim devredilmiştir.

“Kasko”da: $20.000.000 \times \%50 = 10.000.000$ TL

Kasko tretesinde B reasürörüne bu tutarı aşan 2.000.000 TL prim devredilmiştir.

(e) hesaplanması:

Topluluk içi veya topluluk dışı, asgari derecelendirme notu bulunmayan reasürörlere beher trete bazında yapılan devrin % 15'i geçen:

“Trafik”te: $15.000.000 \times \%15 = 2.250.000$ TL

Trafik tretesinde D reasürörüne bu tutarı aşan 2.750.000 TL prim devredilmiştir.

“Kasko”da: $20.000.000 \times \%15 = 3.000.000$ TL

Kasko tretesinde D reasürörüne bu tutarı aşan 2.000.000 TL prim devredilmiştir.

Dikkat edileceği üzere, topluluk içi iki reasürör olmasına karşın reasürans riski hesaplamasında sadece şirket bazında hesaplama yapılmaktadır.

Bölüşmesiz Reasürans

Bölüşmesiz reasürans anlaşmalarında “program bazında” hesaplama yapılmalıdır. Anlaşma süresince yapılan yenileme nedeniyle devredilen primler ile ayarlama (adjustment) primlerinin de ilgili program içinde dikkate alınması gerekir. Örneğimizde sadece yangın ve mühendislik branşı için hasar fazlası reasürans anlaşması yapılmış ve buna göre devredilen primlerin topluluk içi ve dışı ile asgari derecelendirme altında ve üstünde olmasına göre dağılımı aşağıda yapılmıştır.

Yangın-Mühendislik Hasar Fazlası Tretesi (Bölüşmesiz)			
Reasürörler	Devreden Prim	Statüsü	Derecelendirme Notu
E Reasürörü	2.500.000	Grup Dışı	Asgarinin Üstünde
F Reasürörü	700.000	Grup İçi	Asgarinin Üstünde
G Reasürörü	800.000	Grup Dışı	Asgarinin Altında
Toplam	4.000.000		

(f) hesaplanması:

Topluluk dışında yer alan ve asgari derecelendirme notu bulunan reasürörlere program bazında yapılan devrin % 60'ı geçen:

$4.000.000 \times \%60 = 2.400.000$ TL

REASÜRÖR

E reasürörüne bu tutarı aşan 100.000 TL prim devredilmiştir.

(g) hesaplanması:

Topluluk içinde yer alan ve asgari derecelendirme notu bulunan reasürörlere program bazında yapılan devrin % 50'yi geçen:

$$4.000.000 \times \%50 = 2.000.000 \text{ TL}$$

Bu tutarı aşan topluluk içi bir prim devri mevcut değildir.

(ğ) hesaplanması:

Topluluk içi veya topluluk dışı, asgari derecelendirme notu bulunanlar dışında kalan diğer tüm reasürörlere program bazında yapılan devrin %15'i geçen:

$$4.000.000 \times \%15 = 600.000 \text{ TL}$$

G reasürörüne bu tutarı aşan 200.000 TL prim devredilmiştir.

İhtiyari Reasürans

İhtiyari reasürans anlaşmalarında “iş bazında” hesaplama yapılmalıdır. Örneğimizde ihtiyari reasürans işleri nedeniyle devredilen primlerin, topluluk içi ve dışı ile asgari derecelendirme altında ve üstünde olmasına göre dağılımı şöyle olsun:

Reasürör	S.Bedeli	Devredilen Sigorta Bedeli	Devredilen Prim	Statüsü	Derecelendirme Notu
H Reasürörü	10.000.000	8.000.000	500.000	Grup Dışı	Asgarinin Üstünde
J Reasürörü	10.000.000	4.000.000	200.000	Grup Dışı	Asgarinin Üstünde
A Reasürörü	10.000.000	6.000.000	100.000	Grup İçi	Asgarinin Üstünde
K Reasürörü	10.000.000	4.000.000	200.000	Grup Dışı	Asgarinin Altında
Toplam			1.000.000		

Eğer ihtiyari iş, bölüşmeli treteyi aşan kısımlar için yapılmışsa, risk hesaplaması bu aşan sigorta bedeli üzerinden yapılmalıdır.

(h) hesaplaması:

Topluluk dışında yer alan ve asgari derecelendirme notu bulunan reasürörlere yapılan devrin sigorta bedelinin %60'ını aşan:

$$\text{Sigorta Bedeli} \times \%60 = 6.000.000 \text{ TL}$$

H reasürörünün bu tutarı aşan 2.000.000 TL sigorta bedeli bulunmaktadır. Buna isabet eden prim ise;
 $500.000 \times (2.000.000/8.000.000) = 125.000 \text{ TL}$

(i) hesaplaması:

Asgari notu olan grup içi reasüröre her bir ihtiyari iş bazında yapılan devrin sigorta bedelinin % 50'sini aşan:

$$\text{Sigorta Bedeli} \times \%50 = 5.000.000 \text{ TL}$$

A reasürörün bu tutarı aşan 1.000.000 TL sigorta bedeli bulunmaktadır. Buna isabet eden prim ise;
 $100.000 \times (1.000.000/6.000.000) = 16.667 \text{ TL}$

(i) hesaplaması:

Asgari derecelendirme notu bulunmayanlar her bir reasürör bazında yapılan devrin sigorta bedelinin %15'ini aşan:

$$\text{Sigorta Bedeli} \times \%15 = 1.500.000 \text{ TL}$$

K reasürörünün bu tutarı aşan 2.500.000 TL sigorta bedeli bulunmaktadır. Buna isabet eden prim ise;
 $200.000 \times (2.500.000/4.000.000) = 125.000 \text{ TL}$

Dikkat edileceği üzere ihtiyari işlerde iş bazında sigorta bedelinin belirli bir oranı geçmesi durumunda aşan kısmına isabet eden prim hesaplanmaktadır.

Sonuç

Reasürans riski hesaplaması, belirli bir devir oranını aşan kısmın bölüşmeli reasürans anlaşmalarında beher trete bazında, bölüşmesiz reasürans anlaşmalarında program bazında, ihtiyari işlerde her bir iş bazında yapılır. Devir oranı ise bölüşmeli ve bölüşmesiz reasürans anlaşmalarında devredilen risk üzerinden, ihtiyari işlerde ise toplam risk üzerinden hesaplanır. Diğer taraftan, sigorta sektöründe yeknesaklığın sağlanması için fronting işleri, kapalı koasürans, sigorta şirketlerince reasürans teminatı verilmesi gibi hususlarda düzenleme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Dr. Metin SARIASLAN
Sigorta Denetleme Uzmanı

TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı
Sigorta Denetleme Kurulu
İstanbul Grup Başkanlığı

Türk Sigorta Piyasasında Kâr Kaybı Uygulamaları

5.4.2010 tarihinde Sigorta Tatbikatçıları Derneği tarafından düzenlenen “Sigortacılıkta Rekabet, Fiyatlandırma ve Kârlılık” konulu panelde yapılan sunumun genişletilmiş halidir.

Türk sigorta piyasasında, 1990 yılında Tarifelerin kalkmasından sonra başlayan, son birkaç yıldır hızlanan ve en son yaşanan global ekonomik kriz nedeniyle şiddetini iyiden iyiye arttıran rekabet, son bir iki yıla kadar tamamen fiyat boyutunda yaşanmaktaydı. Tarifeler zamanında riskin teknik fiyatlaması, şirketler ve elbette ki reasürörler açısından son derece tatmin edici düzeyde idi. Bunun yanı sıra, finansal araçların getirisi de son derece yüksek olduğu için (paradan para kazanma olarak ifade edilen) sigorta şirketlerinin çok büyük şanslılıklar yaşamadıkça zarar etmesi adeta mümkün değildi. Tarifelerin kalkmasıyla birlikte fiyatların hızlı bir şekilde gerilediği bir dönem yaşanmış, daha sonra bölüşmeli trete liderlerinin “ortalama fiyat”, “asgari fiyat” gibi uygulamalarıyla bu düşüşün önüne geçilmeye çalışılmışsa

da, bugün artık, resmi otoritelerin dahi müdahale etme ihtiyacını duyduğu bir duruma gelinmiştir.

Bugün piyasamızda 23 sigorta şirketi, risk koruma programlarını bölüşmeli esasta oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle 23 sigorta şirketinin reasürörü, piyasadaki fiyat rekabetinden aynen sigorta şirketlerinin etkilendiği gibi olumsuz etkilenmektedir. 2008 yılının sonlarında başlayan ve 2009 yılında devam eden, 2010 yılında da belli bir ölçüde devam edecekmiş gibi görünen ekonomik kriz ve bunun doğal sonucu olan prim gelirlerindeki azalma, bölüşmeli reasürans anlaşmalarına devredilen primleri de önemli ölçüde etkilemiştir. Bir örnek vermek gerekirse, sigorta şirketlerinin bölüşmeli anlaşmalara 2010 yılında devretmeyi öngördükleri prim miktarının, her iki yılı (2009 ve 2010) 01.01 itibarıyla karşılaştırdı-

ğımızda %13 azalmış olduğu görülmektedir. Bunun da başlıca nedeni gerek ekonomik krizin etkilerinin, gerekse rekabetin acımasız yüzünün çok daha gerçekçi bir şekilde ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bölüşmeli anlaşmalara devredilen primlerin azalması, en yakın sonuç olarak trete dengelerinin bozulmasına yol açmaktadır ki, 2010 yılında bu durum, çok vahim olmamakla birlikte, açık bir şekilde görülebilmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, son bir iki yıla kadar şirketler arasında fiyat boyutunda devam eden rekabet, artık fiyatın yanı sıra poliçe teminatlarının genişletilmesi boyutuna da gelmiştir. Bu durum, sigorta şirketi, sigortalının ihtiyacına uygun olduğu değerlendirmesini yaptıktan, hangi teminatı verdiğini tüm ayrıntılarıyla bildikten ve bu konuda reasürörünü de ikna ettikten sonra elbette ki son derece doğaldır.

Piyasadaki tüm şirketlerle iş yapan bir reasürör olma avantajı nedeniyle piyasadaki birçok gelişmeyi yakından takip edebildiğimiz için, poliçe teminatının genişletilmesi veya ihtiyaç olmadığı halde o teminatın verilmesi konusunda dikkat çekmek istediğimiz bir konu, Kâr Kaybı poliçeleridir.

Kâr Kaybı teminatı, kâra yönelik çalışan sınaî ve ticari işletmelerin, poliçede belirtilmiş olan yangın, infilâk, yıldırım, sel, deprem gibi risklerin neden olduğu maddi bir hasara bağlı olarak, söz konusu işletmenin faaliyetinin belli bir süre durması sırasında işletme sahibinin veya işletenin uğramış olduğu zararı karşılamaya yönelik teminatıdır. Tamamen ayrı bir değerlendirme konusu

olan Kâr Kaybı teminatı sigorta bedelinin tespitinde, söz konusu işletmenin brüt kârı, ciro-su, işletmenin sabit ve değişken giderleri gibi faktörler göz önüne alınmakta, Kâr Kaybı tazminat bedeliyle işletmenin maddi hasar sigorta bedeli arasında hiçbir bağlantı bulunmamaktadır. Ancak, Kâr Kaybı teminatı hiçbir şekilde maddi hasar teminatı olmaksızın, ayrı bir teminat olarak verilememekte, bunun yanı sıra Kâr Kaybı teminatından tazminat

talebinde bulunabilmek için söz konusu işletmenin maddi bir hasara uğraması gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, tamamen ayrı bir değerlendirme konusu olan Kâr Kaybı Sigortaları hakkında kısaca bilgi verdikten sonra sigorta piyasasındaki uygulamaya bakılabilir.

Kâr Kaybı poliçelerine ilişkin olarak piyasamızda artık standart hale gelen bir uygulama, teminat bedelinin, maddi

Sigorta Şirketleri arasında fiyat boyutunda devam eden rekabet, artık teminatların genişletilmesi şeklinde sürmektedir. Kâr Kaybı poliçeleri afet durumunda sigorta sektörü için ciddi sorunlara yol açabilecektir.

hasar ile aynı bedelde ve 12 ay süreyle veriliyor olmasıdır. Bu durum zaten reasürans anlaşmalarının ilgili maddesinde de sabitlenmiştir ve reasürörler de bu teminatın azami şartlarda, sigortalının gerçekten ihtiyacının olduğu hallerde bu şekilde veriliyor olmasında mutabıktır. Ancak, tespitlerimize göre Kâr Kaybı teminatı, sigortalının gerçekten ihtiyacı olduğuna dair bir çalışma yapılmaksızın, tamamen rekabetin getirdiği baskı nedeniyle, teknik anlam-

da hiçbir bağlantısı olmamasına rağmen maddi hasar sigorta bedelinin %100'üne kadar ve 12 ay tazminat süresiyle standart olarak verilmektedir ve bu yaklaşımın, bir risk hasarında değilse bile bir deprem hasarında sektör açısından çok ciddi sonuçlara yol açabileceği düşünülmektedir.

Bir risk hasarı açısından düşünüldüğünde, %100 bedele kadar ve 12 ay süre ile teminat almış bir işletmenin özellikle pazar kaybı endişesi ve başka nedenlerden dolayı bir an önce faaliyetine geri dönme çabası nedeniyle, tazminatın %100 bedele ulaşmayacağı ve tazminat süresinin de 12 ay sürmeyebileceği düşünülebilir. Oysa ki bir deprem sırasında, (2009

yılı sonu rakamlarına göre yaklaşık 7.000 adet olan Kâr Kaybı poliçelerinin, (önemli bir bölümünün deprem tehlikesinin bir hayli yüksek olduğu 1. ve 3. bölgede yoğunlaştığı dikkate alındığında) %5'inin tazminat talebine konu olduğunu varsayarsak, ki abartılı bir tahmin değildir, bu kadar çok sayıdaki (yaklaşık 350-400) işletmenin faaliyetine tekrar başlayabilmesi, normal zamana göre çok daha geç olacağı için tazminat süresi ve

bedeli de aynı oranda yüksek olacaktır. Bu durum sorunun ne kadar büyük ve tehlikeli olduğunu ortaya koymaktadır.

Yine deprem konusuna dönersek, bilindiği gibi bölüşmeli reasürans anlaşmalarında Deprem Event Limitleri bulunmaktadır ve söz konusu tazminatlar Deprem Event Limitlerinin çok daha çabuk dolmasına neden olacak, Deprem Event Limitlerini aşan kısımlar ise şirketlerin üzerinde kalacaktır. En iyi ihtimalle, aşan kısımların konservasyona, dolayısıyla katastrofik teminatın korumasına dâhil edilebildiği düşünülse dahi; bu durumda Katastrofik Hasar Fazlası teminatı çok daha erken tüketilecektir.

Burada anlatılmak istenen, riskin tam olarak tanımlanma-

dan, azami tazminat bedeli ve tazminat süresiyle verilmiş olan Kâr Kaybı poliçelerinin sigorta şirketlerinin gerek bölüşmeli, gerekse bölüşmesiz reasürans programlarında sıkıntıya yol açma, yetersiz reasürans koruması gibi bir durumla karşılaşma ihtimalinin yüksek olduğudur. Örneğin katastrofik tretelerinde, tüm piyasanın toplam teminatının 3.2 milyar Euro olduğu düşünülürse, %1 oranında bir PML hatası 32 milyon Euro'ya tekabül etmektedir. 32 milyon Euro'nun ise, bir depremde piyasanın toplam saklama payının 55 milyon Euro olacağı göz önüne alındığı takdirde, çok önemli bir miktar olduğu açıktır.

Sonuç olarak, Kâr Kaybı teminatı verilen her poliçe

için, tretedeki azami şartların bir rekabet üstünlüğü yaratmak üzere, gerçek ihtiyacın üzerinde sunulmasının sektör ya da birçok şirket açısından çok ciddi sonuçlara yol açabileceği düşünülmektedir. Bu durumun yaratacağı sorunlar sigorta şirketleri tarafından karşılanmak durumunda olduğu için, sigorta şirketlerinin bu teminatın verilmesinde inisiyatifi elden bırakmamaları gerekmektedir.

Y. Kemal ÇUHACI
Millî Reasürans T.A.Ş.

Yabancı Basından SEÇMELER

Şili Depremi - Kötü Başlayan Yıl

2010 yılının ilk çeyreğinde birbiri ardına meydana gelen depremler, reasürörler açısından sarsıcı sonuçlar yaratmıştır. Bunlardan en yüksek maliyetli olan Şili Depremi'nin yılın geri kalanında reasürans fiyatları üzerinde belirgin bir etki yaratması beklenmektedir.

Sezonsal nitelik gösteren fırtınaların aksine depremler beklenmedik zamanlarda meydana gelebilen doğal afetlerdir. Ancak 2010 yılında dünyayı birbiri ardına sarsan depremler, sigorta ve reasürans şirketlerinin yılın ilk çeyreği itibarıyla bir deprem sezonuna girildiğine dair düşüncesini kabul edilir hale getirmiştir. 2010 yılında şu ana kadar Haiti, Kuzey Sumatra, Kuzey Meksika'nın Kaliforniya Yarımadasındaki Baja Bölgesi ve Şili'de yüksek ölçekli depremler meydana gelmiştir. Bu depremlerin yanı sıra, Avrupa'daki Xynthia Fırtınası ve Avustralya'daki dolu felaketleri, 2010 yılının ilk çeyreğinin reasürans piyasalarının doğal

afetler açısından geçirdiği en kötü ilk çeyrek olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

Willis Re tarafından yayınlanan en son yenileme raporuna göre, reasürörlerin 2010'un ilk üç ayında doğal afetler nedeniyle maruz kaldıkları hasar miktarı bu güne kadar görülmemiş bir ölçekte, 16 milyar dolar civarındadır. Haiti, Kuzey Sumatra ve Kuzey Meksika'daki depremlerin reasürans piyasası üzerindeki etkisi bu bölgelerdeki sigortalanma oranının son derece düşük seviyede olması nedeniyle sınırlı ölçekte kalmıştır, ancak 28 Şubat 2010'da meydana gelen Şili Depremi'nin sonuçları çok daha farklı olmuştur. Deprem 700 can alırken, mal kayıpları

ve alt yapı hasarları oldukça geniş bir alana yayılmıştır.

Şili, Hayat ve Sağlık dâhil 2009 yılına ait yaklaşık 6.3 milyar dolarlık toplam prim hacmi ile Latin Amerika'nın beşinci büyük sigorta piyasasıdır. Deprem teminatı dâhil 1.4 milyar dolarlık Yangın ve Mühendislik toplam prim geliri açısından değerlendirildiğinde ise, bölgede üçüncü sıraya yerleşmektedir. Aon Benfield'a göre Şili Depremi kayıtlara geçen en büyük beşinci deprem olmuştur. Ancak muhtemel hasarlar açısından, sigorta sektörüne maliyeti bugünün değeriyle 22 milyar dolarlık bir ölçüğe ulaşan 1994'teki Northridge Depremi'nden sonraki en büyük ikinci deprem

hasarı olarak değerlendirilmektedir.

Doğal afet modelleme şirketlerinin hesaplamalarına göre Şili Depremi'nden kaynaklanan sigortalı hasarların 3 ila 8 milyar dolar arasında gerçekleşeceği öngörülmektedir. "Egecat" sigortalı hasarların 3 ila 8 milyar dolar civarında olacağını belirtirken, toplam ekonomik hasarı 15 ila 30 milyar dolar aralığında hesaplamaktadır. AIR Worldwide'in ilk tahminlerine göre, sigortalı hasar 2 ila 8 milyar dolar civarında gerçekleşecektir. Şili Sigorta Birliği ise hasar miktarını en az 2.6 milyar dolar olarak tahmin etmektedir. Sigortalı hasarın 3 milyar doları geçmesi halinde, Şili Depremi 2005 yılı Wilma Kasırgasını geride bırakarak Latin Amerika'yı etkileyen en yüksek maliyetli hasar olacaktır.

Cooper Gay'in Latin Amerika'dan Sorumlu Yöneticisi Stephen Jackson'a göre Wilma'nın etki alanı Meksika'nın Cancun bölgesinin turistik yapılaşmanın yoğun olduğu kıyı şeridi ile sınırlıyken, Şili Depremi çok daha geniş bir coğrafi bölge ve sigortalı mülkiyet alanı üzerinde yıkıcı bir etki yaratmıştır. Deprem, 1960 ve 1922'de de yıkıcı etki yaratmış depremlerin olduğu bir fay hattında meydana gelmiştir. Risk Management Solutions'un (RMS) Başkan Yardımcısı Clare Souch, açıklamasında bu hat üzerinde geçmişteki yıkıcı depremler

göz önünde bulundurulduğunda, bölgede büyük bir depremin gerçekleşme ihtimalinin zaten son derece yüksek olduğunun bilindiğini belirtmiştir.

Depremın Bilançolar Üzerindeki Etkisi

Sigorta ve reasürans piyasaları bölgede çok yüksek bir yükümlülük taşımaktadır. Deprem teminatı Şili'de oldukça yaygın bir teminattır, Yangın ve Mühendislik sigorta poliçelerinin %90'ı deprem riskini içermektedir. Clare Souch demecinde ülkede daha önce meydana gelen depremler nedeniyle sigorta yaygınlığı oranının görece yüksek olduğunu ve sigorta primlerinin gayrisafı milli hâsılanın yaklaşık %3,5'una tekabül ettiğini belirtmektedir. Sonuç olarak Şili'deki toplam deprem teminatı her ne kadar ABD düzeyinde olmasa bile, Meksika'dakinden daha yüksektir.

AIR'e göre depremin etkisi altındaki Concepción'dan Santiago'ya uzanan hat üzerinde konut ve ticari poliçelere ilişkin toplam sigorta bedeli 275 milyar dolar civarındadır. Bu miktarın aşağı yukarı %70'i Santiago, %5'lik bölümü ise Concepción bölgesindedir. Ayrıca bu bölgelerdeki hasarlı yapıların ancak belirli bir kısmının sigortalı olduğu düşünülmektedir. AIR'in açıklamasında konutların ancak %10'unun, ticarethanelerin ise %60'ının

sigortalı olduğu belirtilmektedir. Depremın ölçeği ve Şili piyasasının sahip olduğu reasürans teminatının yüksekliği nedeniyle sigortalı hasarın büyük bir kısmının reasürörler tarafından üstlenileceği beklenmektedir.

Derginin yayına hazırlandığı tarihte Moody's, Aon Benfield ve Reactions'ın derlediği bilgilere göre global ölçekli 27 reasürans şirketinin Şili Depremi ve Avrupa'daki Xynthia Fırtınası nedeniyle öngördükleri vergi öncesi net zarar tutarı yaklaşık 4 milyar dolar civarındadır (Bkz. Tablo). Moody's bu reasürörlerin ilk çeyrek net gelirlerinin büyük ölçüde azalacağını ve birçok şirketin ilk çeyreği hem teknik ve hem de net zararlar kapatacağını tahmin etmektedir.

Bu tür uç olaylara ilişkin nihai hasarların kayda değer bir bölümü gerek kotpar, gerekse Katastrofik Hasar Fazlası teminatlar vasıtasıyla özellikle global reasürörler tarafından üstlenilmektedir. Bazı şirketlerin yükümlülükleri ise, diğer reasürörlerin retrosesyon anlaşmalarına iştirakleri nedeniyle daha da artmaktadır.

Moody's'in görüşüne göre, hasarlar genel olarak sermaye üzerinde olumsuz bir etki yaratacak seviyede değildir. Ancak hasar tahminleri konusunda büyük ölçüde bir belirsizlik mevcuttur. Reasürörlerin büyük bir bölümünün sektör genelindeki muhtemel hasar mik-

REASÜRÖR

tarları üzerinden piyasa paylarını hesaplayarak tahminlerde buldukları gözlenmektedir.

sunda ihtiyatlı davranmak uğruna reasürörlerine güvenilir hasar tahminleri sağlamak ko-

şirketlerin önceki beyanlarında yer verdikleri hisselerini geri alma hususundaki planlarını

Tablo: 2 Nisan 2010 İtibarıyla Reasürans Şirketlerinin Hasar Tahminleri

Reasürör	Şili Depremine Ait Tahmini Hasar	Xynthia'ya Ait Tahmini Hasar	Tahmini Toplam Hasar	4. Çeyrek 2009 Sermayesi (Milyon \$)	Vergi Öncesi Ortalama veya En Düşük Tahmini Zarar	
					4. Çeyrek 2009 Sermayesi (%)	1. Çeyrek 2009 Sermayesi (%)
Ace			75 m \$*			
Amlin			142-165 m \$			
Aspen	70-110 m \$	5 m \$				
Axis	60-125 m \$	10-20 m \$	70-145 m \$	5.500	%2,00	%63
Brit Insurance	71-97 m \$					
Chaucer	37,4 m \$					
Chubb	70 m \$					
Endurance			65 m \$	2.787	%2,30	%74
Everest Re	225 m \$	25 m \$	250 m \$	6.102	%5,10	%224
Flagstone Re	50 m \$	3-6 m \$	53-56 m \$	1.211	%4,50	%160
Hannover Re	250 m \$	54 m \$	304 m \$	6.121	%5,00	%97
Harbor Point			25 m \$			
Hardy	27,5-37,5 m \$					
Hiscox			152 m \$	1.818	%8,20	%148
Max			10-20 m \$	1.565	%1,00	%62
Montpelier	75-100 m \$	10 m \$	85-110 m \$	1.729	%5,30	%177
Munich Re	677 m \$	135 m \$	812 m \$	32.056	%2,10	%59
Omega	35,3 m \$					
Partner Re	220-320 m \$	40-70 m \$	260-390 m \$	7.646	%4,30	%137
Platinum	85 m \$			2.078	%4,30	%122
Renaissance Re			250 m \$			
Scor	129 m \$	47 m \$	176 m \$	5.613	%3,80	%106
Swiss Re	500 m \$	100 m \$	600 m \$	25.247	%2,40	%25
Transatlantic Re			60-90 m \$	4.034	%2,30	%67
Validus	170-270 m \$	20-30 m \$	190-300 m \$	4.031	%6,10	%167
White Mountains	55-145 m \$	10 m \$				
XL Capital	140-205 m \$	20-25 m \$	160-225 m \$	9.430	%2,10	%68

Not: Tahmini rakamlar brüt hasarları içermektedir.

(*): Ace'in ilk çeyrek hasar tahmini olan 125m \$'lık miktar, Portekiz'deki Madeira seli, Avustralya dolu hasarları ve ABD'de yaşanan fırtına hasarlarını kapsamaktadır.

Kaynak: Aon Benfield Araştırması, Moody's verileri ve şirketlerin beyanları

Moody's'in Başkan Yardımcısı ve üst düzey analisti James Eck'e göre özellikle Şili Depremi'nde birçok sedan şirket hasarın gerçek ölçüğü husu-

nusunda ağır hareket etmiştir. Moody's yılın henüz başında yaşanan büyük hasarlar ve bu hasarlara ilişkin ilk tahminlerindeki belirsizlik neticesinde,

yeniden gözden geçireceklerini düşünmektedir.

Eck açıklamasında, yaşanan son doğal afetler sonrasında şirketlerin öngördükleri geniş

ölçekli hisse geri alım faaliyetleri için tahsis etmiş oldukları sermayenin büyük ölçüde azaldığına inandıklarını, Atlantik Okyanusu'ndaki kasırga sezonunun yoğun geçmesi ve katastrofik hasarların daha da artması durumunda şirketlerin sermaye açısından sıkıntı çekebileceği, hatta zamanında sermaye arttırımı gerçekleştirmedikleri durumlarda derecelendirme seviyelerinde indirimlerle karşılaşabileceklerini düşündüklerini belirtmektedir.

Hasarların gerek şiddet, gerekse frekans açısından son derece hafif bir seyir izlediği ve bu nedenle şirketlerin mükemmel mali sonuçlar elde ettiği 2009'un ardından, birçok reasürör için 2010 ilk çeyrek sonuçları, müşterileri olan sigorta şirketlerine göre yıllardır ilk kez daha kötü olacaktır. İlk üç aya ilişkin zorluklar yılın geri kalanı için de fazla umuda yer bırakmamaktadır. Karşılaşılan hasarların büyük bir kısmı görece küçük piyasalardan kaynaklanmaktadır; ancak bu piyasalar hasar sonrası reasürörlerin kayıplarını hızlıca telafi edebilecekleri kayda değer bir prim hacmi yaratamamaktadır. Bununla beraber ilk çeyrekte karşılaşılan büyük hasarlar, reasürans şirketlerini, genel olarak çok daha hasarlı geçen üçüncü ve dördüncü çeyreklerde ortaya çıkabilecek hasarlara karşı zor durumda bırakacaktır.

Tüm bu gelişmelerin üzerine, modelcilerin 2010 yılında Kuzey Atlantik Kasırga sezonunun son yıllara göre hareket-

li geçeceğine dair beklentileri piyasaların dengesini daha da bozabilecek bir başka faktör olarak değerlendirilmektedir. Guy Carpenter'ın global enformasyon başkanı Chris Klein, açıklamasında birçok şirketin katastrofik olaylar için ayırdıkları bütçeyi açıklamadıklarını, ancak Şili Deprem hasarlarının ölçeği göz önünde bulundurulduğunda bu olayın reasürörlerin doğal afet bütçelerinin dörtte bir ile yarısı arasında bir miktarı tüketeceğinin beklendiğini belirtmektedir. Bu bağlamda yılın ilerleyen dönemlerinde ortaya çıkabilecek doğal afetler için kalan marj oldukça azalacaktır. Klein'a göre bilançoların toparlandığı ancak yatırım gelirleri ve serbest bırakılan teknik karşılıkların azaldığı son zamanlardaki konjonktür içinde karşılaşılan yüksek miktarda hasarlar nedeniyle, şirketler teknik kârlılıklarını muhafaza edebilmek adına giderek artan bir baskıyla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durumun etkin bir sermaye yönetimi ve zaman içinde nispeten istikrarlı piyasa şartlarının oluşturulmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Model Sonuçlarındaki Belirsizlik

Modelleme şirketlerine göre Şili Depremi'nin bilançosu 3 ila 8 milyar dolar civarında olacaktır. Bu geniş aralık nihai hasar miktarına ilişkin ciddi bir belirsizlik olduğunu vurgulamaktadır. Depremi takip eden ay için-

de AIR tahminlerini 5.5 ila 8.5 milyar dolar aralığına çekmiştir.

AIR Worldwide Araştırma ve Modelleme Birimi Başkan Yardımcısı Jay Guin'e göre depremle ilgili belirsizliğin temel nedeni altyapı hasarlarının ne ölçekte gerçekleştiğine dair net bir veri bulunmamasıdır. Jay Guin açıklamasında belirsizliğin ana kaynağı olarak depremin fiziksel niteliği ve binalarda yarattığı zararın büyüklüğüne işaret etmekte; ülkenin ekonomik varlıklarının yaklaşık %70'ine sahip Santiago bölgesindeki yer hareketleriyle ilgili hala net bir bilgi bulunmadığını belirtmektedir. Yer sarsıntısının şiddetindeki küçük bir değişiklik, tahmini hasar miktarlarında çarpıcı bir fark yaratacaktır.

Açıklamaya göre Şili'de uzun zamandır bu ölçekte bir deprem yaşanmamıştır. Tabiiyle binaların yıkılması veya onarımına yönelik karar ancak hasarların mahiyetine göre verilecektir. Bununla beraber yollar, köprüler, hava alanları, telekomünikasyon ve diğer kamu hizmetlerini kapsayan altyapı hasarları da nihai hasarın bir parçası olacaktır. Ancak sektörel hasarın bu yönü modellenmemektedir.

Rakiplerinin aksine RMS tarafından herhangi bir hasar tahmininde bulunulmamıştır. Bununla beraber kurum tarafından yapılan açıklamaya göre en yüksek hasar meblağlarının sanayi tesislerinden kaynaklanması beklenmektedir. Şili'nin en büyük ihracat kalemini oluş-

turan bakır madenciliği, depremi takiben yaşanan elektrik kesintileri yüzünden ciddi şekilde zarara uğramıştır; ancak henüz tesislere ilişkin bir altyapı hasarı bildirilmemiştir. Bu çerçevede depremden en çok zarar gören tesisler petrol arıtım tesisleri olmuştur.

Zaman içinde artış gösteren ekonomik hasarlar karşısında enerji sigortalarında faaliyet gösteren uluslararası şirketlerin depremden kaynaklanan hasar yükümlülüklerinde de artışlar olması beklenmektedir. Ancak sigorta brokeri Marsh'ın yürüttüğü araştırmaya göre ülkedeki yoğun madencilik, enerji ve petrol işleme altyapı ve faaliyetlerine rağmen, Şili Enerji Sigortaları piyasasında yer alan şirketler tahmin edilenden daha az etkilenmiştir. Marsh'ın Enerji Sigortaları uzmanlarının yaptığı çalışma Şili Depremi'nden kaynaklanan enerji hasarlarının 350 milyon doları geçmeyeceğini öngörmektedir. Ancak bu tahmin muhtemel Şarta Bağlı İş Durması (Contingent Business Interruption) tazminatlarını içermemektedir.

RMS'te Model Yönetim Başkanı Don Windeler'a göre depremde hasar gören ulaşım ve kamu hizmetlerine ait altyapı onarımlarında kat edilen mesafe düşünüldüğünde, İş Durması Sigortaları'nın da hasardan etkilenmesi kuvvetle muhtemeldir. Son derece büyük endüstriyel risklerin söz konusu olduğu Şili piyasasında bu durum başlı başına bir belirsizlik yaratmaktadır.

Depremle ilgili yaşanan karışıklığın tek nedeni bilimsel verilerdeki belirsizlik değildir. Guy Carpenter'dan Chris Klein'a göre asıl mesele lojistik sorunudur. Deprem sadece bir bölgeyi değil neredeyse tüm ülkeyi etkilemiştir; bu kadar geniş bir etki alanı ve yıkılan enerji, ulaşım ve iletişim hatları düşünüldüğünde olayın gerçek boyutunun belirlenbilmesi için kayda değer bir süre geçmesi gerekecektir. Klein açıklamasında lojistik sorunlar nedeniyle bölgeye hasar tespit çalışmaları için ulaşımın bile bir sorun haline geldiğini, şirketlerin, ülkeye hasar eksperleri ve temsilci gönderirken büyük zorluklar çektiklerini, bu kişilerin Ant Dağları'nı otobüsle geçmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Deprem Fiyatlara Etkisi

Giderek artan belirsizliğe ve yükselen hasar tahminlerine rağmen reasürans piyasasının fiyat, şartlar ve kapasite açısından ne yönde bir tepki vereceği henüz netlik kazanmamıştır. Klein'a göre Nisan 2010 yenilemelerinin büyük bir bölümü Asya piyasalarını kapsamakla birlikte, gözler dünyanın diğer bölgelerindeki katastrofik olaylara yönelmiştir. Bu bağlamda Şili'deki büyük deprem ve bir ölçüye kadar Avrupa'daki Xynthia Fırtınası 2010 yılı ilk çeyreği için kritik gelişmeler olmuş ve yenileme sırasında tarafları biraz durup düşünmeye sevk etmiştir. Klein demecinde ABD'deki Nisan yenilemelerinin

de söz konusu olayların etkisinin hissedilmediğini ancak Latin Amerika'nın bazı bölgelerinde fiyatlarda artışlar gözleendiğini vurgulamaktadır.

Latin Amerika piyasası 1 Nisan yenilemelerinin geneli için yeterli bir gösterge oluşturmakla birlikte, Şili Depremi'nin fiyat ve şartlar üzerindeki olası etkisini bir ölçüde yansıtmaktadır. Bölgenin geneli değerlendirildiğinde şartların belirli bir oranda zorlaştığı ancak bazı durumlarda depremin hiçbir etkisinin görülmediği kaydedilmiştir.

Orta Amerika'da hasarsız Katastrofik Hasar Fazlası programların fiyatlarında depremin etkisiyle %2,5 ila %5 arası artışlar kaydedilmiştir. Risk programlarında ise depremin etkisi gözlenmemiş, fiyatlar sabit kalmış veya risk hasarlarını yansıtacak oranda artışlar göstermiştir.

Ekvator gibi küçük piyasalarda Şili Depremi'nin katastrofik programlar üzerindeki etkisi yaklaşık %5 civarında artış olarak gerçekleşmiştir. Kolombiya'da ise reasürörlerin deprem öncesi fiyatların devam ettirilmesi yönünde maruz kaldıkları baskılar nedeniyle katastrofik primler sabit kalmış, hatta kimi programlarda düşüşler göstermiştir.

Guy Carpenter'a göre depremin gerçek etkisi ancak 1 Temmuz ve 1 Ocak yenilemelerinde gözlenebilecektir. Yenilemeye konu olan hasar fazlası programlara ilişkin bir ve üç

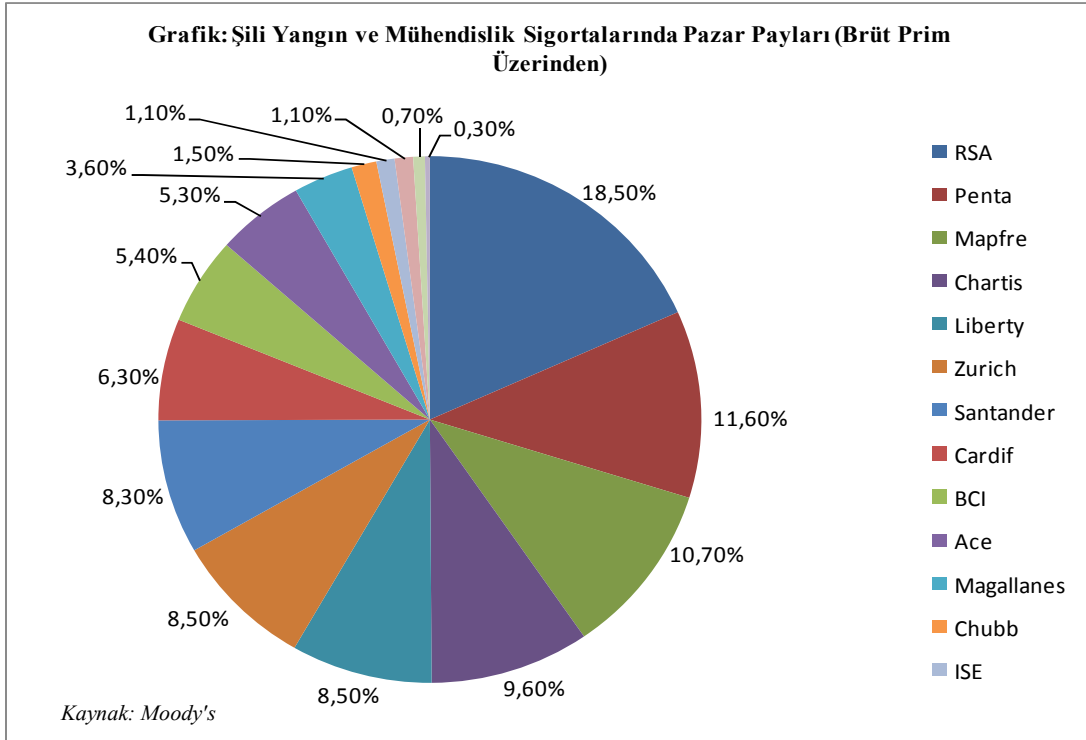
aylık uzatma süreleri için fiyatlar ilgili dilimlerin program içinde buldukları seviyeye göre %20-100 arası artışlar sergilemiştir.

Klein'a göre henüz gerçekçi bir yorum yapmak için erken olmasına rağmen, programların maruz kaldıkları hasar miktarına göre %50 veya daha yüksek bir fiyat artışı göstermesi beklenmektedir. Bununla beraber kimi piyasa liderleri, depremin yalnızca bölgeyi veya deprem teminatı içeren treteleri değil doğal afet teminatı içeren tüm programları etkileyeceği görüşündedir.

Allianz RE'den Clemens von Weich'e göre katastrofik teminatlara ait primler depremin et-

kisiyle kayda değer bir yükseliş gösterecektir. Weich ayrıca bu ölçekte bir depremin fiyatlarda herhangi bir tartışma yaratmamasının şaşırtıcı olacağını düşündüğünü belirtmektedir. Von Weich'in Bloomberg'e yaptığı açıklamada reasürörlerin Şili Depremi nedeniyle uğradıkları zararları yalnızca Şili'den alacakları primlerle telafi etmelerinin mümkün olmadığını ve depremin maliyetinin belirli bir ölçüde uluslararası katastrofik programların fiyatlarının geneline yansıtacağını düşündüğünü belirtmektedir. Bu çerçevede depremin diğer katastrofik risklerin fiyatlandırılmasını da etkileyeceği beklenmektedir.

Swiss Re'nin CEO'su Stefan Lippe, Swiss Re'nin deprem hasarına ilişkin sorumluluğunun 500 milyon dolar civarında olduğunu ve yaklaşık 7 milyar dolara ulaşan sektörel hasarın reasürans fiyatlarına yansıtılacağına inandığını belirtmektedir. Lippe, Mart ayında Bermuda'da yapılan World Insurance Forum'un yönetici panelinde kendisine bu yönde iletilen soruya "Şu an itibarıyla 5 ila 7 milyar dolar aralığında bir sektörel hasardan bahsediyoruz. Bu miktar 7 milyar doları aştığı takdirde Şili Depremi'nin reasürans fiyatları üzerinde bir etkisi olacağını söyleyebiliriz" yanıtını vermiştir.

Reactions, Nisan 2010
Çeviren: Güneş KARAKOYUNLU